

**ALTINCI ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
IV SESSİYASI İCLASININ**

PROTOKOLU № 32

*Milli Məclisin iclas salonu.
13 noyabr 2020-ci il.*

*İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
Sədri **Sahibə Qafarova** sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 108 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.08 dəq.)
İştirak edir	97
Yetərsay	83

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələ daxil idi:

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevə və Azərbaycan xalqına Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Müraciəti haqqında.

Qeyd. 2020-ci ilin mart ayında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 koronavirusunun törətdiyi yoluxucu xəstəliyi pandemiya elan etmişdir. Bu pandemiyaya qarşı ölkəmizdə həyata keçirilən tədbirlərlə əlaqədar Milli Məclisin 19 deputatı plenar iclas salonunun lojasında əyləşdiyinə görə əl qaldırmaqla səs vermişdir.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əsra Məmmədli

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.09 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 2

İştirak edir 104

Nəticə: Qəbul edildi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevə və Azərbaycan xalqına Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Müraciəti haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əhliman Əmiraslanov, Ziyafət Əsgərov, Hicran Hüseynova, Eldar İbrahimov, Səməd Seyidov, Şahin İsmayılov, Siyavuş Novruzov, Tahir Mirkişili, Mələhət İbrahimqızı, Razi Nurullayev, Fəzail Ağamalı, Cavid Osmanov, Jalə Əliyeva, Zəhid Oruc, Nəsib Məhəməliyev, Anar İsgəndərov, Vahid Əhmədov, Eldəniz Səlimov, İsa Həbibbəyli, Fəzil Mustafa, Azay Quliyev, Musa Qasımlı, Sabir Rüstəmxanlı, Etibar Əliyev, Adil Əliyev, Elman Nəsirov, Qüdrət Həsənzadə, Nigar Arpadarai

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.10 dəq.)

Lehinə 107

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Sədri

Sahibə Qafarova

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

13 noyabr 2020-ci il. Saat 11.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli deputatlar, hörmətli media nümayəndələri. Xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçək.

Qeydiyyat	(saat 11.08 dəq.)
İştirak edir	80
Yetərsay	83

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov, *Milli Məclis Aparatının Milli Məclisin, komitələrin və komissiyaların işinin təşkili şöbəsi müdirinin müavini.*

Qeydiyyatdan 17 nəfər keçmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Başlaya bilərik.

Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, bugünkü iclasımızın gündəliyində bir məsələ var: Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevə və Azərbaycan xalqına Milli Məclisin mü-

raciəti. Xahiş edirəm, gündəliyin qəbul olunmasına mü-nasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.09 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	87
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 17 nəfər səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, gündəlik qəbul olundu.

Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, bu günlərdə Azərbaycan xalqı 30 ildən bəri həsrətlə gözlədiyi böyük Qələbənin sevincini yaşayır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin yenilməz iradəsi və ordumuzun qəhrəmanlığı sayəsində xalqımızın qurtuluş savaşı zəfərlə başa çatmış, işğalçı Ermənistan təslim olmağa məcbur edilmiş, ölkəmizin ərazi bütövlüyü təmin olunmuşdur.

Azərbaycanın əzəli tarixi torpağı olan Qarabağın işğal-dan azad edilməsi xalqımızı uzun illər davam edən məğ-lubiyyət acısından qurtarmış və onu qalib xalqa çevirmiş-dir.

Hörmətli həmkarlar, təəssüf ki, müharibə itkisiz olmur. Biz də bu müharibədə itkilər verdik.

Mən xahiş edirəm, döyüş meydanında, dinc şəhər və kəndlərimizdə şəhid olmuş insanlarımızın xatirəsini 1 də-qiqəlik sükutla yad edək.

(Hamı ayağa qalxır.)

Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin.

Hörmətli həmkarlar, bu gün Azərbaycan bayrağı Füzulidə, Cəbrayıl, Zəngilanda, Qubadlıda, Şuşada qürurla dalğalanır, tezliklə Kəlbəcərdə, Ağdamda, Laçında, digər torpaqlarımızda da yüksələcəkdir.

Vətən müharibəsinin ən şərəfli səhifələrindən biri noyabr ayının 8-də Qarabağın incisi və tacı, Azərbaycan mədəniyyətinin beşiyi olan Şuşanın işğaldan azad edildiyi gün oldu. Mən əminəm ki, Şuşanı, digər şəhər və kəndlərimizi düşməndən təmizləyən əsgər və zabitlərimizin qəhrəmanlığı dillərdə dastan olacaq. Azərbaycan Ordusu döyüş meydanında göstərdiyi hünərlərlə xalqımızın nəyə qadir olduğunu dünyaya nümayiş etdirdi.

Bu tarixi günlərin bizim üçün ən mühüm nəticələrindən biri də xalqımızın Ali Baş Komandan İlham Əliyevin ətrafında yumruq kimi birləşməsi və bütövləşməsi oldu. Azərbaycan xalqının birliyinin rəmzinə çevrilən bu yumruq düşmənin endirilən ağır zərbələrin ifadəsi idi. Çətin sınaq qarşısında Azərbaycan xalqının yenilməz gücə çevrildiyini hər kəs görüb yəqin etdi. Bu birliyin, bu qüvvətin qarşısında düşmən duruş gətirə bilməzdi və gətirə də bilmədi.

Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, noyabrın 10-da Azərbaycan Prezidenti, Rusiya Prezidenti və Ermənistan baş naziri tərəfindən imzalanmış üçtərəfli bəyanatla Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə son qoyulmuşdur.

Bu bəyanatın Azərbaycan Respublikası üçün çox böyük tarixi əhəmiyyəti var. Belə ki, bəyanatın müddəalarına əsasən 2020-ci il dekabrın 1-dək Ermənistan silahlı qüvvələri Azərbaycanın işğal edilmiş ərazisindən çıxarılacaq, Kəlbəcər, Ağdam və Laçın rayonları qan tökülmədən,

şəhidlər verilmədən Azərbaycana qaytarılacaqdır. Bununla da ölkəmizin ərazi bütövlüyü təmin ediləcək, məcburi köçkünlərimiz doğma yurdlarına dönə biləcəklər.

Azərbaycan Respublikasının qərb rayonları ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqəsinin bərpası da milli maraqlarımızın təmin edilməsi baxımından vacib məsələdir.

Hörmətli həmkarlar, mən bir məqama da xüsusi toxunmaq istərdim. Bu müharibədə Ermənistan elə ağır zərbə aldı ki, onun özünə gəlməsi üçün neçə illər lazım olacaq. Biz bu gün hamımız İrəvanda baş verənləri müşahidə edirik. Bir tərəfdən, şəhərin küçələrində kütlə azıqlıq edir, hərc-mərclik hökm sürür, digər tərəfdən isə iqtidar müxalifətin bütün liderlərini həbs edir, müxalif deputatların mandatdan məhrum edilməsi barədə söhbətlər gəzir və sair.

Diqqət yetirin, bütün bu rüsvayçı hadisələr Qərbin bəzi dairələrinin demokratik dövlət kimi qələmə verməyə çalışdığı bir ölkədə baş verir. Ancaq nə Qərb dövlətlərinin rəhbərləri, nə də onların dırnaqarası “informasiya vasitələri” bu qanunsuz əməllərə münasibət bildirmir, susmağı üstün tuturlar. Güman edirəm, hər şey aydındır. Hər kəs öz simasını göstərir. Doğrudan da, möhtərəm Prezidentimizin dediyi kimi, bizə demokratiya dərsi keçməyə çalışanlar əvvəl güzgüdə özlərinə baxsınlar.

Hörmətli həmkarlar, mən bir məqamı da xüsusi qeyd etmək istərdim. Bu müharibədə dünya bir həqiqəti də gördü ki, erməni vandalları işğal altında saxladıkları şəhər və kəndlərimizi viran qoymuş, tarixi-mədəni abidələrimizi yerlə yeksan etmiş, milli sərvətlərimizi talan etmişlər. Həmin ərazilərdə infrastruktur tam sıradan çıxarılmışdır. Ancaq biz əminik ki, cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə

Azərbaycan xalqı bütün dağıdılmış yaşayış məntəqələrini bərpa edəcək, Qarabağ sakinləri ata-baba yurdlarında yenidən qurub yaradacaqlar.

Hörmətli deputatlar, biz bilirik ki, müharibənin davam etdiyi dövrdə dövlət başçısı nə qədər böyük təzyiqlərə məruz qalsa da, geri çəkilməmiş, Ordumuzun zəfər yürüşünü qələbə ilə başa çatdırmağa nail olmuşdur. Bu işə düşmənin üzərində böyük Qələbədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin nə qədər böyük rol oynadığını bir daha təsdiq edir.

Möhtərəm Prezidentimiz xalqa müraciətində bu məsələyə də toxunmuşdur. Demək olar ki, hər gün ondan dayanmağı tələb edirdilər. Ancaq möhtərəm Prezidentimizin dediyi kimi, "...biz qabağa getdik. Çünki mən xalqın dəstəyini hiss edirdim, xalqın inamını görürdüm. Məni heç nə dayandıra bilməzdi. Çünki mən bilirdim ki, biz haqlıyıq. Biz öz ərazi bütövlüyümüzü bərpa edirik, öz torpaqlarımızı qaytarırıq...

Xoşbəxtəm ki, biz öz Vətənimizə, doğma Qarabağımıza qayıdırıq, Qarabağımızın tacı olan Şuşaya qayıdırıq və bu torpaqlarda əbədi yaşayacağıq! Bundan sonra heç kim bizi o torpaqlardan tərpədə bilməz!"

Bəli, hörmətli həmkarlar, biz sonsuz qürur hissi ilə yurd yerlərimizə, doğma Qarabağa qayıdırıq. Bu haqqı bizə qəhrəman Ordumuz, onun Ali Baş Komandanı qaytarıb. Biz şəhidlərimizin, qanlı döyüşlərdə yaralanmış əsgər və zabitlərimizin igidliyini və fədakarlığını heç vaxt unutmayacağıq.

Hörmətli həmkarlar, bir məsələni də vurğulamaq istəyirəm. Möhtərəm Prezidentimizin bir il əvvəl Soçi şəhərində "Valday" Beynəlxalq Diskussiya Klubunun iclasında səsləndirdiyi "Qarabağ Azərbaycandır və nida" ifadəsi son

ay yarımında Azərbaycanın qələbəsinin rəmzinə çevrildi.

Bu gün yüz minlərin, milyonların dilindən eşidilən bu milli şüar artıq reallığa çevrilib. Bəli, Qarabağ Azərbaycandır!

Eşq olsun Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevə!

Eşq olsun qəhrəman Ordumuza!

Yaşasın Azərbaycan xalqı! (*Alqışlar.*)

Hörmətli həmkarlar, mən hamınızı, bütün Azərbaycan xalqını təbrik edirəm!

Hörmətli həmkarlar, yəqin xatırlayırsınız, 6 ay bundan əvvəl mənim dəvətimlə Şuşalı bir gənc qız, Əsra Məmmədli bu salonda çıxış etmişdi. Əgər yadıңызdadırsa, bu, 8 may günü idi.

O zaman Şuşa şəhəri işğal altında idi və gənc qızımızın çıxışı da o vaxtın ovqatına uyğun idi. Yadımdadır ki, onun çıxışı hamımızı çox duyğulandırdı, hamımıza çox təsir bağışladı. Mən bu gün yenə də Əsra Məmmədlini bu salona dəvət etmək istəyirəm və düşünürəm ki, onun nə hiss etdiklərini dinləmək maraqlı olar. Əsra, buyurun.

Əsra Məmmədli, Şuşa sakini.

Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri! Mən Şuşadanam! Artıq azad Şuşadan, azad Qarabağdanam! Bir neçə ay əvvəl burada çıxış edərkən təsəvvür belə etməzdim, vətənə qovuşmaq və Şuşanı görmək bu qədər yaxın olacaq. Bilirsiniz, bu, necə hisdir? Bəli, artıq hamımız bilir. Bütün dünya bilir. Bilir ki, işğala son qoyuldu. Bilir ki, Azərbaycan əsgəri, Azərbaycan xalqı öz torpağına sahib çıxdı. Qanı və canı bahasına.

Allahdan bütün şəhidlərimizə rəhmət diləyirik. Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev başda olmaqla müzəffər Azərbaycan Ordusu bizi doğma torpaqlarımıza qovuşdurdu. Bizim bayrağımız artıq Şuşadadır. Artıq Şuşa məs-

cidində azan səslənir. Bayrağımız Zəngilanda, Cəbrayıda, Qubadlıda, Füzulidə və bütün azad olunmuş torpaqlarda dalğalanır.

Mən artıq qaçqın deyiləm. Mən köçkün deyiləm. Mən evimizə qayıdıram. Bizim ailəmiz babalarımın evinə qayıdır. Mən sizin hər birinizi Şuşada, Qarabağda görmək istəyirəm. Qarabağ bizi gözləyir. Çünki Qarabağ Azərbaycandır! (*Alqışlar.*)

Sədrlik edən. Əsra, çox sağ olun, çox minnətdarıq. Düşünürəm ki, Sizin bu sözləriniz bütün Şuşa sakinlərinin fikirlərini ifadə etdi. Çox sağ olun. (*Alqışlar.*)

Hörmətli həmkarlar, indi isə mən sizi qısa bir videoçarxa baxmağa dəvət edirəm. Buyurun.

(*Videoçarx nümayiş etdirilir.*) (*Alqışlar.*)

Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, bu videoçarxı bizim mətbuat şöbəsi hazırlamışdır. Zəhmətlərinə görə çox sağ olsunlar.

Hörmətli həmkarlar, biz gündəliyin məsələsinin müzakirəsinə başlayırıq. Çıxış etmək istəyənlərdən xahiş edirəm, yazılsınlar. Əlavə edim ki, bizim reqlamentimiz 3 dəqiqədir. Bilirəm, çıxış etmək istəyənlər çoxdur. Bunu nəzərə alaraq, 3 dəqiqə. Əhliman Əmiraslanov. Əhliman müəllim, buyurun.

Ə.Əmiraslanov. Çox hörmətli Sahibə xanım, çox hörmətli millət vəkilləri. Bu gün xalqımız tariximizin ən şərəfli və ən qürurlu günlərini yaşayır. Baş Komandanın rəhbərliyi ilə müzəffər Azərbaycan Ordusu Azərbaycan torpaqlarını erməni işğalçılarından azad edərək Qarabağda böyük zəfər çaldı. Torpaqlarımız erməni işğalından azad oldu. 2020-ci il 10 noyabr Azərbaycan tarixinə fəxarət və qürur yaşadan bir gün kimi daxil oldu. Böyük Vətən Müharibəsi Azərbaycanın möhtəşəm qələbəsi ilə başa çatdı.

Mən bu böyük qələbə münasibəti ilə bütün Azərbaycan xalqını ürəkdən təbrik edirəm.

Bizim üçün sözün əsl mənasında xəyalə çevrilmiş olan Şuşa, Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan, Qubadlı erməni işğalından azad edildi. 300-dən artıq yaşayış məntəqəsi də azad edildi. Kəlbəcər, Laçın, Ağdam bu gün bir güllə belə atılmadan, şəhidlər vermədən azad edilməkdədir. Beləliklə, Azərbaycan son 200 illik tarixində müharibədən ərazi itkisi ilə yox, ərazi bütövlüyünü bərpa edərək çıxdı. Ermənistan isə rəsmi şəkildə hərbi süquta imza atdı, tarixinin ən bədbəxt aqibətini yaşadı, dünyanın gözü qarşısında sarsıldı.

Azərbaycan xalqının məqsədi Qarabağı işğaldan azad etmək idi, ona da nail oldu. Hərbi əməliyyatlarımız işğalın, işğalçının torpaqlarımızdan çıxararaq sülhə məcbur etmək məqsədi daşıyırdı. Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə rəşadətli Azərbaycan Ordusu buna nail oldu. İşğalçı Ermənistan torpaqlarımızdan qovularaq sülhə məcbur edildi, imzalanmış bəyanat Azərbaycanın döyüş meydanında qazandığı parlaq qələbəni siyasi diplomatik müstəviyə çevirdi.

Sülhməramlıların ölkəyə gəlməsi gözlənilən idi. Çünki onlarsız davamlı sülhü təmin etmək mümkün deyildi. Xalqımız bu möhtəşəm qələbədə qardaş Türkiyəyə və Türkiyənin Prezidenti onun yanında olduğuna görə türk xalqına ürəkdən dərin təşəkkürünü və minnətdarlığını bildirir. Türkiyənin iştirakı ilə ölkəmizdə atəşkəsə nəzarət üzrə sülhməramlı mərkəz yaradılması son dərəcə də uğurlu bir hadisə kimi qiymətləndirilməlidir.

Çox təəssüflər olsun ki, bu gün sosial mediada bəzi maraqlı qüvvələr sülhməramlıların bölgəyə gəlməsinə məkrli mənə qatmaqla ictimai rəyi çaxnaşdırmağa çalışırlar. Bütün bunlar əbəsdir. Xalqımız möhtəşəm qələbənin

sevincini yaşayır. Ölkəmizdə möhtəşəm bir milli birlik yaranmışdır. Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu tarixin yaddaşına Azərbaycan xalqını qalib xalq kimi həkk etdirdi.

Biz Böyük Vətən Müharibəsində şəhidlər vermişik, yaralılarımız var. Allahdan onlara rəhmət və yaralılara şəfa diləyirik. Beləliklə, bu gün böyük qürur hissi ilə qeyd etmək istəyirəm ki, Qarabağ bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır! Eşq olsun Ali Baş Komandanımıza! Eşq olsun rəşadətli Azərbaycan Ordusuna! Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əhliman müəllim. Hörmətli həmkarlar, 40 nəfər yazılıb, mənə indi məlumat verildilər. 3 nəfər yuxarıdakı cərgələrdən yazılıb. Mən 5 nəfərdən bir söz verəcəyəm. Hamıdan xahiş edirəm, reqlamentə riayət etsin. İndi isə Ziyafət Əsgərov. Ziyafət müəllim, buyurun.

Z.Əsgərov. Çox sağ olun. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar. Çıxışıma başlamazdan əvvəl bu tarixi, böyük, müqəddəs Qələbə münasibəti ilə möhtərəm Prezidentimiz, cənab Ali Baş Komandanımızı, bütün xalqımızı və ordumuzu səmimi qəlbdən təbrik edirəm.

Hörmətli həmkarlar, noyabrın 10-da ölkəmizin tarixində yeni bir səhifə açıldı. Ermənistan–Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə Azərbaycan və Rusiya prezidentlərinin, Ermənistanın baş nazirinin imzaladıqları üçtərəfli bəyanatla rəsmi olaraq son qoyuldu. Demək olar ki, 30 il ərzində ulu öndərimiz və Prezidentimiz möhtərəm İlham Əliyev cənablarının rəhbərliyi ilə ölkəmizin iqtisadi cəhətdən güclənməsi, hərbi elminin ən yüksək texnologiyalarına əsaslanan ordumuzun yaradılması, eyni zamanda, bütün beynəlxalq platformalarda ərazi bütövlüyümüzü və su-

verenliyimizi dəstəkləyən sənədlərin qəbul olunması münaqişənin parlaq qələbəmizlə nəticələnməsi üçün hüquqi zəmin yaratdı. Daxili həmrəylik, milli birlik və möhtərəm Prezidentimiz, cənab Ali Baş Komandanımızın dediyi kimi, yumruq kimi birləşməyimiz Ali Baş Komandan-xalq-ordu birliyi gücümüzə güc qatdı. Nəticədə:

1. Azərbaycan son 200 ildə müharibədən ərazi itkisi ilə yox, ərazi bütövlüyümüzü bərpa edərək çıxdı.

2. Azərbaycan müasir müharibə aparmaq texnologiyasını yüksək səviyyədə mənimsəməklə bütün dünyaya sübut etdi ki, o beynəlxalq humanitar hüququn tələblərinə əməl etməklə tam legitim döyüşlər aparır.

3. Bu bəyanatın imzalanması ilə Ermənistanın hərbi kapitulyasiyası rəsmiləşdirildi.

4. Bəyanatda uzun illərin işğalına son qoyulmaqla dağlıq və aran Qarabağ üzərində Azərbaycanın yurisdiksiyası bərpa olunur və ərazi bütövlüyü təmin edilir.

Ermənistana əvvəllər təklif edilən və qəbul edilməyən ən yüksək status artıq tarixə qovuşdu. İşğal edilmiş ərazilərdən erməni silahlı qüvvələri çıxarılır, məcburi köçkün və qaçqınlar öz ata-baba yurdlarına qayıdırlar. Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqələrinin təhlükəsizliyinə təminat verilir.

Hörmətli deputatlar, keçən əsrin əvvəllərində dövlət müstəqilliyimizi ilk tanıyan dövlət olmaqla qardaş Türkiyə Cümhuriyyəti həmişə olduğu kimi, Vətən müharibəsi vaxtı da yanımızda oldu, bizə mənəvi, siyasi dəstək verdi. Bu haqlı davamızda bir daha sübut olundu ki, “bir millət, iki dövlət” ifadəsi, sadəcə, bir şüar deyil, dövlətimiz və xalqlarımız arasında mövcud olan dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Ziyafət müəllim. Hicran

Hüseynova. Hicran xanım, buyurun.

H.Hüseynova. Hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri. Mən də hamınızı bu qələbə münasibəti ilə ürəkdən təbrik edirəm. Bizim igid əsgər və zabitlərimiz öz canı, qanı ilə bu qələbəyə nail olublar. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət etsin. Onların ailələrinə baş sağlığı verirəm. Yaralı əsgərlərimizə Allahdan şəfa diləyirəm.

44 günlük Vətən Müharibəsi zamanı döyüş meydanında diplomatiya sahəsində, informasiya məkanında, daxili, siyasi müstəvidə aparılan ardıcıl sistemli tədbirlər nəticəsində elə bir qələbə qazandıq ki, bu gün bütün dünya ölkələri, siyasi mərkəzlər bu barədə müzakirələr edib, təhlillər verir. Ölkədə həyata keçirilən güclü dövlət, güclü ordu strategiyası çoxvektorlu siyasi münasibətlər, regional və beynəlxalq əhəmiyyətli layihələr torpaqlarımızın işğaldan azad olması üçün münbit şərait yaratdı. Dinindən, dilindən, etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, hamı ölkə başçısı ətrafında vahid bir xalq olaraq yumruq kimi birləşdi. Biz bu qələbəni Prezident Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyətli mövqeyi, siyasi iradəsi, ordumuzun gücü, xalqımızın birliyi nəticəsində əldə etmişik.

Noyabrın 10-da imzalanmış bəyanat mahiyyət etibarı ilə Ermənistanın kapitulyasiyasıdır. Bu sənədə əsasən Kəlbəcər, Ağdam, Laçın işğaldan azad edilir. Naxçıvan Muxtar Respublikası blokadadan azad olur. Bu, əslində, xəyal etdiyimiz bir məsələ idi. Lakin bu gün artıq reallığa çevrilib. Erməni hərbiçiləri və mülki şəxslər neytral qüvvələr tərəfindən çıxarılır. Bu isə bizə qarşı edilə biləcək təxribatın qarşısını alır.

Qarşıda bizi böyük işlər gözləyir. Biz düşmən tərəfindən dağıdılmış şəhər, rayon, kəndlərimizi yenidən qurmalıyıq, mədəni, tarixi, dini irsimizi bərpa etməliyik. Ölkə-

mizin hər bir qarışında həyat yenidən canlanacaq və insanlar daha da xoşbəxt yaşayacaqlar. Yaşasın Azərbaycan, Qarabağ Azərbaycandır!

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Hicran xanım. Eldar İbrahimov. Eldar müəllim, buyurun.

E.İbrahimov. Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli deputat həmkarlarım, biz bu gün deyərdim tariximizin ən möhtəşəm və ən yadda qalan günlərindən birini yaşayırıq. Mən ilk öncə bu fürsətdən istifadə edib, qələbə bayramı ilə əlaqədar olaraq hörmətli Sədrimiz Sahibə xanım başqa olmaqla bütün deputat həmkarlarımızı təbrik edirəm.

Bu gün harada yaşamasından asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlı və Azərbaycan vətəndaşı fəxrlə sevinir. İnənirəm ki, haqqı, ədaləti və hüququ tanıyan hər bir millətin nümayəndəsi bizim bu qələbəmizi alqışlayır. Qəhrəman Prezidentimiz, Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə müzəffər ordumuz torpaqlarımızı erməni işğalından azad etdi, vətənimizin azadlığı uğrunda gedən döyüş əməliyyatlarını uğurla həyata keçirdi, düşməni 30 il ərzində işğal altında qalan torpaqlarımızdan qovaraq zəfər tarixini yazdı. Rusiya və Azərbaycan prezidentlərinin, Ermənistan baş nazirinin imzaladığı 9 bəndlik bəyanatla işğalçı Ermənistan təslim olaraq atəşkəsə məcbur edildi. 30 ildir davam edən qanlı münaqişəyə cəmi 44 günlük Vətən müharibəsi ilə son qoyuldu. Hazırda Qarabağımızın 5 şəhərində, 300-ə yaxın kənd və qəsəbəsində, onlarla strateji yüksəkliklərdə müqəddəs üçrəngli bayrağımız dalğalanır.

Noyabrın 10-da imzalanmış tarixi bəyanatla bu ayın 15-dək Kəlbəcər, noyabrın 20-dək Ağdam və dekabrın 1-dək Laçın rayonları erməni quldurlarından azad olunacaq,

özünün əzəli və daimi sahiblərinə qaytarılacaq. Bu bəyanat həm də uzun müddətdir erməni blokadasında qalan Naxçıvanın Azərbaycanla əlaqəsinə imkan yaratdı və təcridinə son qoydu. Şübhəsiz ki, bu prosesdə, qələbəmizin qazanılmasında qardaş Türkiyənin “daim Azərbaycanın yanında olacağıq” ifadələri işlətmələri bizim üçün böyük siyasi və mənəvi dəstək oldu. Bu fakt bir daha ulu öndər Heydər Əliyevin “bir millət, iki dövlət” kəlamının əyani göstəricisidir.

Ölkə Prezidenti İlham Əliyevin noyabrın 10-da Azərbaycan xalqına müraciətində qeyd etdi ki, müharibədən əvvəl deyəndə, mən bilirəm nəyi nə vaxt etmək lazımdır, əminəm, xalqımızın mütləq əksəriyyəti başa düşürdü mən nəyi nəzərdə tuturam və səbrlə bu günü gözləyirdi, mənə inanırdı, Prezident kimi, Ali Baş Komandan kimi inanırdı, gözləyirdi və bu gün gəldi. İndi bundan böyük xoşbəxtlik, bundan böyük səadət, bundan böyük hadisə ola bilərmi? Əlbəttə ki, yox!

Bütün bunlara görə, Ali Baş Komandan, böyük sərkərdə, bu qələbənin baş memarı cənab İlham Əliyevə borc-luyuq. Vətən uğrunda canını qurban vermiş şəhidlərimizin ruhu qarşısında baş əyirik.

30 ildən çoxdur əzablı, məşəqqətli məcburi köçkünlük həyatı yaşayan insanlarımız öz doğma yurd yerlərinə qayıdıb yaşayacaqlar. Azərbaycanın həmin guşələri yenidən dirçələcək, yurd yerlərimiz, işğaldan azad olunmuş ərazilərimiz yenidən qaynar həyatına dönəcək.

Bir daha hər birimizi şanlı qələbə münasibəti ilə təbrik edirəm, xalqımıza “gözümüz aydın olsun”, deyirəm. Qarabağ Azərbaycandır! Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Eldar müəllim. Səməd Seyidov. Səməd müəllimdən sonra yuxarıkı cərgədən Şahin

İsmayılov hazırlaşsın. Səməd müəllim, buyurun, söz Sizindir.

S.Seyidov. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli həmkarlar, illər boyu bu parlamentdə beynəlxalq sazişləri təqdim edərək o sazişlərin sonuncu səhifəsinə ürək ağrısı ilə baxırdım. Niyə? Ona görə ki, o sazişlərin sonuncu səhifəsində bir qeyd-şərt var idi. O qeyd-şərt Dağlıq Qarabağ və onun ətrafında olan 7 rayonun işğal altında olması və orada Azərbaycanın bu sazişin həyata keçirilməsində heç bir imkanının olmaması qeyd olunurdu. 30 il sanki bizim şüurumuza, daxilimizə, ürəyimizə o qeyd-şərti yeritmək istəyirdilər. Ancaq Azərbaycan xalqının iradəsini sındıra bilmədilər. Ancaq Prezidentin mövqeyini dəyişdirə bilmədilər, təzyiq edə bilmədilər. Dağlıq Qarabağda erməni qoşunları param-parça oldu. Onların istehkamları darmadağın oldu. Mən heç vaxt bir də bu parlamentdə o qeyd-şərti gətirməyəcəyəm, ona görə ki, o qeyd-şərt də artıq bu kağız kimi, – onun nümunəsini gətirmişəm, – param-parça oldu, yoxdur o qeyd-şərt. Onu edən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandandır. Onun dahiyənə diplomatik və sərkərdəlik qabiliyyəti Azərbaycan xalqının iradəsini və rəşadətli ordumuzun qabiliyyətini bütün dünyaya göstərib.

Bu gün burada çox gözəl qeyd olundu, Şuşamız azaddır, oradan azan səsi gəlir. Bu gün Kəlbəcər, Laçın və başqa rayonlarımız azad olunur, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü tam şəkildə bərpa olunur.

Biz bununla, bu qələbə ilə fəxr edirik. Bu qələbə, sadəcə, Azərbaycan liderini dünya liderləri içərisinə ən yüksək səviyyədə daxil etmədi. Yox. Bu qələbə Azərbaycan liderini dünya liderlərinin tarixdə, təkrar edirəm, tarixdə ən yüksək səviyyədə olan liderlər cərgəsinə birdəfəlik daxil etdi. Bu qələbə Azərbaycanı, sadəcə, dünya

ölkələri içərisində yüksək bir yerə yüksəltmədi. Yox. Bu qələbə dünya tarixində qalib gəlmiş ölkələrin, xalqların və dövlətlərin içərisinə Azərbaycanın adını qızıl hərflərlə yazdı. Bu 3 dəqiqəlik çıxış burada yekunlaşacaq, ancaq millət bu haqda əbədi danışacaq. Ona görə ki, bu, Azərbaycanın əbədi qızıl tarixidir. Təbrik edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Səməd müəllim. Şahin İsmayılov. Buyurun.

Ş.İsmayılov. Hörmətli Sahibə xanım, əziz həmkarlar. Yəqin ki, 44 günlük müharibədən əvvəlki dövrdə Vətən Müharibəsi nəticəsində əldə etdiyimiz uğurları xəyal belə etməzdik. Əgər 30 ilə yaxın dövrdə münaqişənin siyasi həlli istiqamətində Ermənistanın pozuculuğu nəticəsində heç bir irəliləyiş olmamışdısa, 44 gün ərzində şanlı Azərbaycan Ordusu Ali Baş Komandanın rəhbərliyi altında torpaqlarımızı düşməndən azad etdi. Bu qələbə tariximizə qızıl hərflərlə yazıldı. Azərbaycan Ordusu artıq qalib ordudur. Qalib ordu olmaqla yanaşı, dünya miqyasında haqqında söz etdirən ordudur. Hər bir əməliyyatı dərsliklərə düşəcək ordudur.

Yaşları Qarabağ münaqişəsindən yaşından az olan gənc əsgərlərimiz canları, qanları hesabına öz adlarını Azərbaycan tarixinə yazmaqqla yanaşı, Azərbaycanın adını da dünya tarixinə yazdılar. Müharibə təkə döyüş meydanında getmədi, diplomatik sahədə də, beynəlxalq KİV-lərdə də, hətta sosial şəbəkələrdə davam etdi. Azərbaycan diplomatiyası mübarizədən alnıaçıq çıxdı. Dünyanın ən nüfuzlu KİV-lərində demək olar ki, hər gün Azərbaycanla bağlı məlumatlar yayılmağa başladı.

Dövlət rəhbəri Prezident İlham Əliyev müxtəlif xarici mətbu orqanlarına 30-a yaxın müsahibə verdi və Azərbaycanın haqlı mövqeyini ən yüksək səviyyədə qorudu,

qəbul elətdirdi. Son 1 ayda dünya mediasında haqqında ən çox danışılan 10 liderin arasında cənab Prezident İlham Əliyev də yer aldı.

Dünyanın harasında yaşamasından asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlı da sosial şəbəkələrdə vətənin əsgərlərinə çevrildi və bu sahədə erməni təbliğatı ilə uğurlu mübarizə apardı. Amma əfsuslar olsun ki, bir qrup, bir ovuc pozucu insan imzalanmış sənədin mahiyyətini bilərəkdən və ya bilməyərəkdən təhrif etməyə, qazanan tarixi qələbəmizə kölgə salmağa çalışırlar. Səmimi desək, bu cür insanları başa düşmək çox çətindir. Çox sadə bir sual yaranır. Nəyə görə imzalanmış sənədə bütün erməni cəmiyyəti etiraz edir, məğlubiyyətlərini həzm edə bilmirlər? Nəyə görə bu qələbəni görmək istəməyən, müharibə zamanı demək olar ki, tam fəaliyyətsiz və kosmopolit mövqe tutan bir qrup “siyasətçilər” və “bloggerlər” indi əsassız yerə dəridən-qabıqdan çıxaraq tarixi qələbəmizə kölgə salmağa çalışırlar. Azərbaycan xalqı müdrik xalqdır və bu tip insanlara öz yerini göstərəcəkdir.

Hörmətli həmkarlar, Ali Baş Komandanın dediyi kimi, “bu müharibənin əsas qəhrəmanları şəhidlərimiz və qazilərimizdir”. Mən fürsətdən istifadə edib, bütün şəhidlərimizə Allahdan rəhmət, qazilərimizə tezliklə sağlamlıqlarına qovuşmağı arzulayıram. Mən bir daha xalqımızı bu şanlı qələbə münasibəti ilə təbrik edir, Ali Baş Komandana, şanlı Azərbaycan Ordusuna təşəkkürümü bildirirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Şahin müəllim. İndi isə Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar! Mən də Qələbə münasibəti ilə Ali Baş Komandanımızı, xalqımızı təbrik edirəm. Həm imzalanan bəya-

natla, həm də ümumi, 44 günlük döyüşlərlə əlaqədar bir neçə fikrimi deputat həmkarlarımla bölüşmək istəyirəm.

Birincisi, qeyd etmək istərdim ki, bu qələbənin əsas ilhamverici qüvvəsi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandanın hərbi, siyasi, diplomatik sahədəki uğurlarıdır. O cümlədən 30-dan artıq məkrli mətbuat nümayəndələrinin verdiyi suallara cavabda Azərbaycanın haqq işinin müdafiəsinin öz əksini tapmasıdır.

İkinci məsələ, istər beynəlxalq təşkilatlarda, istərsə də ayrı-ayrı ölkələrdə Azərbaycan Prezidentinin, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidentinin indiyə qədər apardığı işlər, həmin ölkələrdə təbii fəlakətlər zamanı, o cümlədən tarixi-mədəni və digər abidələrin qorunması ilə əlaqədar gördüyü işlərdir. Bunların nəticəsi olaraq Birləşmiş Millətlər Təşkilatına üzv olan dövlətlərin 70 faizi Azərbaycanın haqq işini dəstəklədi. Bununla yanaşı, Azərbaycanda xalq-iqtidar birliyi, Azərbaycanda görülən işlər, aparılan islahatlar da Qələbəyə dəstək oldu.

Üçüncü bir məsələ. Azərbaycan Ordusunun peşəkarlığı, hazırlığı və yeni texnika ilə, silahlarla təchiz olunması bu proseslərdə aktiv rol oynadı.

Dördüncü məsələ. Dağlıq Qarabağın statusu ilə əlaqədar demək olar ki, indiyə qədər ATƏT-in həmsədr ölkələrinin, BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının təqdim etdiyi bütün məsələlər aradan qalxdı və bu məsələlərdə məhz Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin diktə etdiyi formula öz əksini tapmış oldu.

Başqa bir, Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə əlaqədar məsələyə nəzər salaq. Bəyanatda, ümumiyyətlə, türk dünyasını birləşdirən və Avropadan Çinə qədər uzanan bir yolun açılması məsələsi də öz əksini tapdı.

Başqa bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. Bu da atəşkəsə

nail olunması, yəni artıq döyüşlərin dayandırılması və bu proseslərin gələcək nəsillərə saxlanılmamasıdır. Böyük Hüseyn Cavidin bir sözü yadıma düşür:

“Kəssə hər kim tökülən qan izini,
Qurtaran dahi odur yer üzünü”.

Məhz Ali Baş Komandanımız nəinki Azərbaycanda, eyni zamanda, Ermənistanda olan gənclərin də qanının tökülməsinin qarşısını aldı. Bunu dəfələrlə deməsinə baxmayaraq, Ermənistan buna riayət etmirdi. Ona görə də uğurlar arzulayıram...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Siyavuş müəllim. Tahir Mirkişili. Tahir müəllim, buyurun.

T.Mirkişili. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media təmsilçiləri. Biz öz müstəqilliyimizi elan edər-etməz fəlakətlərlə üzləşdik. Ərazilərimiz işğal olundu, xalqımıza qarşı soyqırım törədildi, evlərimiz yandırıldı, məscidlərimiz dağıdıldı, təhqir edildi. Bu xalqın bir gözündən yaş heç zaman əskik olmadı. Etiraf edək ki, müstəqilliyin qururunu tam mənada yaşamağa bizə imkan vermədilər.

“Şuşanın erməni işğalında olması mənim qəlbimi sıxır, əzir, kədərləndirir. Bu, mənim üçün çox əzabvericidir”. Bu sözlər ulu öndər Heydər Əliyevə aiddir. Amma biz təslim olmadıq. Möhtərəm Prezidentimizin rəhbərliyi ilə bizi bugünkü möhtəşəm qələbəyə aparan bütün yolları bir hədəfdə birləşdirməyi bacardıq. Əsl müstəqilliyimizi təmin edən, bizə dost və müttəfiqlər qazandıran, bizi güclü edən iqtisadiyyat qurduq. Hansı ki, bu illər ərzində dəfələrlə böyüdü. Düşmən iqtisadiyyatını 3 dəfə, hərbi büdcəsini 6 dəfə üstələyən, heç kimdən asılı olmayan, ehtiyatı borcundan 6 dəfə böyük Şərqi və Qərbi, Şimalı və Cənubi birləşdirən, vətəndaşın sosial rifahına xidmət edən

iqtisadiyyata sahib oldu.

“Bizim bayrağımız Şuşada dalğalanacaq. O günü biz hər gün öz işimizlə yaxınlaşdırmalıyıq və yaxınlaşdırılır”. Bu sözlər isə Ali Baş Komandan İlham Əliyevə aiddir. O gün bu gündür deyilmişdi və edildi. Ali rəhbərimiz məğlub, amma təslim olmayan “biz”dən qalib və təslim edən “biz” yaratdı. Müharibədə biabırçı şəkildə məğlub olan düşmən ölkənin iqtisadiyyatı dağıldı, resursları məhv oldu və sonda kapitulyasiya aktına imza atdılar. Bizim 30 ilimizi oğurlayan işğalçı Ermənistan ən azı 30 il geri düşdü. Azərbaycan iqtisadiyyatı isə bütün bu sınaqlara sinə gərir. O da bu döyüşdə qalib oldu, öz dayanıqlığı, çevikliyi və müasirliyi ilə. Bu qələbə Azərbaycan xalqının əldə etdiyi qələbələr arasında ən parlağıdır. Bizim yumruğumuz, bizim birliyimizdir. Azərbaycan xalqı ulu öndər Heydər Əliyev və Prezident cənab İlham Əliyev ətrafında hər zaman bir oldular, bu birlik hər zaman düşmənlərin başında bir yumruq oldu və bundan sonra da belə olacaqdır.

Əziz dostlar, biz artıq azadıq, biz bütövük, hər kəsin gözlərinə dik baxacaq qürura və gücə sahibik. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev Azərbaycan tarixinin ən böyük qələbəsini qazandı. Bununla da o, 1918-ci ilin mart soyqırımının, 1920-ci ilin sovet işğalının, 1990-cı illərin amansız soyqırımlarının nisgillərinə son qoydu. Dövlətin zirvəsi qəhrəman oğullarımızla elə bir tarixi zəfər qazandı ki, bu, insanlardakı 28 illik işğalın acısını unutturdu.

Qələbəmiz iqtisadiyyatımızı daha da gücləndirəcək. Biz Cənubi Qafqazı cənnətə çevirəcəyik. Qalib xalqın möhtəşəm liderinə, ali rəhbərimiz cənab İlham Əliyevə bu günləri bizə yaşatdığına görə sonsuz təşəkkürümüzü bildiririk. Allah şəhidlərimizə rəhmət etsin, ordumuza və onun Ali Baş Komandanına eşq olsun! Bir daha qələbə

münasibəti ilə mən də hər kəsi təbrik edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim. Mələhət İbrahimqızı. Mələhət xanım, buyurun.

M.İbrahimqızı. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Əvvəlcə Sizə təşəkkür edirəm ki, çox gözəl bir başlanğıc ilə başladıq. Onsuz da hər birimiz o qədər duyğuluyuq ki, göz yaşlarımızı bəzən saxlaya bilmirik. Məndən öncə deyilən bütün sözlərə qoşuluram. Həqiqətən də, bu günlərdə hər birimiz xalqımızın haqq və ədalət uğrunda başladığı Vətən Müharibəsində müzəffər Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə qəhrəman milli ordumuzun qazandığı zəfərin sonsuz sevincini və qürurunu yaşayırıq. Hətta keçirdiyimiz bu hiss və duyğuları söz ilə belə ifadə edə bilmirik. Bu səbəbdən bu gün burada danışmaq hədsiz dərəcədə çətinidir və eyni zamanda, çox şərəflidir. Biz xoşbəxtik, xoşbəxtik ki, bu tarixi zəfər şahidləriyik. Erməni millətçilərinin və havadarlarının 200–300 il ərzində Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı hazırladığı və həyata keçirdiyi bu mənfur layihə 44–45 gün içərisində darmadağın oldu.

Bu gün bu şanlı zəfər tariximizin nadir hadisələri ilə müqayisə oluna bilər. Ən müasir texnologiyalı döyüş texnikası ilə təchiz edilmiş ordumuz mübariz və qələbə ruhu, xalqımızın coşqulu həmrəyliyi və birliyi ilə müzəffər Ali Baş Komandanımızın əzmkarlığı, qətiyyəti, onun rəhbərliyi ilə döyüş meydanında, danışqlar masasında, informasiya məkanında misilsiz uğurlara imza atdı. Ən nəhayət, ən başlıcası Ali Baş Komandanımızın dəmir yumruğunun gücü qısa müddət ərzində təcavüzkar düşməni diz çökməyə və məğlubiyyətini etiraf etməyə məcbur etdi. Zəfər səlnaməmiz 440 ilə sığmayan Vətən Müharibəsinin nəticələri idi, akkordları idi. Bu mənada bu gün ən müasir üslubda aparılan Vətən Müharibəmiz dünyanın hər b

tarixinə şanlı səhifələr yazdı. Bu gün biz bugünkü müharibəmizi, qurtuluş savaşımızı ancaq Çanaqqala savaşı ilə, İstanbulun fəthi ilə, Malazgird döyüşləri ilə müqayisə edə bilərik. Ona görə bu gün yaşadığımız bu tarixi günlərin hər saniyəsinə görə hər birimiz və gələcək nəsillər belə Ali Baş Komandanımıza, ordumuza, hər bir əsgərə, şəhid ailələrinə, qazilərimizə, onların ailələrinə borcluyuq və bu gün onların qarşısında baş əyirik.

Ali Baş Komandanımız birinci Qarabağ savaşının qəhrəmanlarını da çox yüksək dəyərləndirdi. Amma çox təəssüf ki, birinci Qarabağ savaşında bizim müzəffər sərkərdəmiz yox idi və bu gün bu tarixi reallıqdır ki, sərkərdəsi misilsiz, əzəmətli sərkərdəsi olmayan ordu heç vaxt qələbə çala bilməz.

Mən möhtərəm Prezidentimizin anlaşıma imzalayarkən dediyi bir cümləyə toxunmaq, daha doğrusu, sizə xatırlatmaq istəyirəm. O belə bir fikir ifadə etdi ki, “Nə qədər mən hakimiyyətdəyəm Dağlıq Qarabağa heç vaxt status verilməyəcək”.

Mən buradan müraciət edirəm, cənab Prezident, müzəffər Ali Baş Komandan! Azərbaycan xalqı taleyini hər zaman ulu öndər siyasəti və Sizin siyasətinizlə bağlayıbdır və Azərbaycan xalqı gələcəkdə də bizə miras qoyduğunuz siyasətə sadıq qalacaq və onun ətrafında sıx birləşəcək. Qarabağ Azərbaycandır!

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Mələhət xanım. Hörmətli həmkarlar, biz müraciətin mətnini hazırlamaq üçün bir komissiya yaratmalıyıq və təklif var ki, komissiyanın tərkibinə aşağıda adı çəkilən deputatlar daxil edilsinlər. Komissiyanın sədri Əli müəllim Hüseynli, üzvləri isə Nizami Cəfərov, Tural Gəncəliyev, Nigar Arpadarai və Erkin Qədirli. Əli müəllim, xahiş edirəm, komissiyanın

üzvləri ilə işinizə başlayın. Səfa müəllim, Siz onlarlasınız, buyurun.

İndi isə biz işimizə davam edirik. Söz verilir Razi Nurullayevə. Razi müəllim, buyurun.

R.Nurullayev. Hörməti xanım Sədr və deputatlar! Qarabağda ordumuzun Ermənistanın işğalçılıq siyasətinə qarşı apardığı əks-hücum bizə Azərbaycanı yenidən tanıtdı. Biz igid əsgər və zabitlərimizi, şanlı ordumuzu tanıdıq və qələbəyə görə onlara borcluyuq. Əlavə 4 zəfər amilini demək istəyirəm.

Birinci amil Azərbaycan Prezidenti ilə xalq və ordu arasında olan yaxın, açıq, səmimi, acı və şirinliyindən asılı olmayaraq, ancaq və ancaq həqiqətlərə söykənən təmas oldu. Prezident xalqa həqiqətləri çılpaq şəkildə, həm də sadə xalq dilində çatdırdı. Xalqla açıq, səmimi və isti olmaq, paylaşmaq zəruridir. Çünki biz deputatların, hakimiyyətin, ordunun, Prezidentin də dayağı, əliqabarı zəhmətkeş, torpağına sədaqətlə, canı və qanı ilə bağlı olan xalqdır. Eşq olsun Azərbaycan xalqına!

İkinci amil xalqın göstərişsiz təşkilatlanması oldu. Elə ailə var ki, 3 oğlu, 4 oğlu da cəbhədə azğın düşməyə qarşı vuruşdu. Bir oğlu şəhid oldu, o bir oğlunu da qurban dedi. Bu xalqın çoxu cəbhə yollarında əsgərimizə nə isə vermək üçün yollarda dayandı. Elə insanlar var ki, yol kənarları onlara yorğan, döşək idi. Ordumuzun ehtiyacı olmasa da, hər kəs gücü çatdı toplayıb cəbhə bölgəsinə daşıdı. Bu, xalqın tarixində qızıl hərflərlə yazılacaq bir məqamdır. Belə xalqı unutmaq, incitmək, onu pis yaşatmaq, ondan oğurlamaq, onu gözdə tutmaq olarmı? Əsla! Hər şey sadə xalq üçün, yenə də xalq üçün. O, ləyaqətlə və şərəflə yaşmalıdır. Uca olan xalqdır, güc onundur. Yaşasın şanlı əsgər və zabitlərimiz!

Üçüncü amil dövlət orqanlarının harmoniya ilə işləməsi oldu. İstər diplomatiya, istər xarici siyasət idarəsi, istərsə də parlament Prezidentlə koordinasiyalı və səhsiz işlədi. Təbii ki, Prezidentin xarici media vasitələrinə verdiyi tutarlı müsahibələr də bu işin avanqardı oldu.

Dördüncü amil isə 50 partiya ilə siyası dialoq nəticəsində əldə olunan milli birlik çağırışı idi. Ali Baş Komandan daxili proseslərdən rahat olaraq fikirlərini cəbhəyə yönəltdi. Onun üçün də partiyaların Prezident Administrasiyasının müvafiq şöbəsinin təşəbbüsü ilə birlik nümayişini qazandığımız zəfər üçün əvəzsiz hesab edirəm. Bu işin əhəmiyyəti düşmən ölkədə siyası partiyalar və Baş nazir arasında olan hadisələrlə müqayisədə daha qabarıq görünməkdədir.

Sonda demək istəyirəm, biz iki əsrdir ki, ancaq torpaq itirmişik. Prezident İlham Əliyev ilk Prezident oldu ki, torpaq aldı. Alqış olsun bu birliyə, bu zəfərə, bu sücaətə!

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Razi müəllim. İndi isə Fəzail Ağamalı və hazırlaşsın yuxarıkı cərgədən Cavid Osmanov. Fəzail müəllim, buyurun.

F.Ağamalı. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkili! Mən hər şeydən öncə möhtərəm cənab Prezidentimizi, igid zabit və əsgərlərimizi, uca xalqımızı və bütün millət vəkiliərini əldə etdiyimiz qələbə münasibəti ilə səmimi qəlbdən təbrik edirəm. Olduqca qürurlu və şərəfli günlərimizi yaşamaqdayıq. Biz işğalçı və vandal Ermənistan üzərində qələbə çaldıq, zəfər qazandıq. 200 ildən bəri himayəçilərin hərtərəfli köməyi və dəstəyi ilə üzərimizə gələn, tarixi torpaqlarımızda saxta, kökü, əsası olmayan dövlət yaradıb, xalqımıza qarşı qırğınlar törədən ermənilər nəhayət layiq olduqları cavabı aldılar və ədalət təntənə çaldı. Bu müharibə həm də

millətimizin qan yaddaşının genetik kodunun 1905–1907-ci, 1918–1920-ci, 1946–1952-ci, 1988–2020-ci illərdə erməni cəlladlarının xalqımıza qarşı törətdikləri çoxsaylı soyqırımların, 10 minlərcə günahsız soydaşlarımızın, vəhşicəsinə dağıdılan, talan edilən yaşayış məskənlərimizin intiqam savaşı idi. Torpaqlarımızla bərabər əyilən qəddimizi düzəldən, zədələnən qürurumuzu özümüzə qaytaran Ali Baş Komandanımıza, igid əsgər və zabitlərimizə dərin təşəkkürümü bildirir, eyni zamanda, şəhidlərimizin ruhu qarşısında baş əyirəm. Bizimlə hər zaman bir yerdə olan qardaş Türkiyə və eyni zamanda, Türkiyənin çox hörmətli Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğana və onun komandasına dərin təşəkkürümü bildirirəm.

Bu tarixi qələbəni şərtləndirən başlıca amil xalqımızın dəmir iradəsinə söykənən Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin qətiyyəti, təkrarolunmaz istedadı, yüksək peşəkarlığı və 17 il zaman kəsiyində formalaşdırdığı qəhrəman ordumuzun vətənpərvərliyidir. Xilaskar sərkərdə, yüksək liderlik keyfiyyətlərini özündə ifadə edən Prezidentimiz hər bir Azərbaycanlının qəlbində əbədiləşən milli qəhrəmanımızdır.

Məğlubiyyətini həzm edə bilməyən ermənilər harada yaşamalarından asılı olmayaraq, millətimizə, dövlətimizə qarşı həqarətlərini davam etdirməkdədirlər. Biz Qarabağ savaşında qalib gəldik. Lakin dünya erməniləri ilə müharibə hələ də davam edir. Bu yolda yenə də dövlətimizlə, Prezidentimizlə bərabər olmalı və bu vandal düşmən üzərində tam qələbəmizi təmin etməliyik. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Fəzail müəllim. İndi isə Cavid Osmanov. Buyurun, Cavid müəllim.

C.Osmanov. Təşəkkür edirəm, xanım Sədr. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkili, dəyərli həmkarlar.

Əlbəttə ki, bu gün qürurverici günlərimizi yaşayırıq. Azərbaycan öz şanlı tarixi günlərini yaşayır. Azərbaycan Vətən müharibəsini, 44 günlük döyüşləri həm döyüş meydanında, həm diplomatiyada, həm də informasiya müharibəsində Prezidentimizin, Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə uğurla, şanlı qələbəmizlə başa vurdu.

Bu döyüşlər, Vətən müharibəsinin yekunu bir daha onu göstərdi ki, Azərbaycan xalqı milli məsələlərdə birdir və bu müharibənin yekunu bizim xalqımızın mili birliyini daha da möhkəmləndirdi. Bu da əlbəttə ki, Azərbaycanın gələcəyi, daha qüdrətli, daha güclü Azərbaycan qurmaq üçün ən vacib məqamlardan biridir. Bu müharibədə, Vətən müharibəsində sonda qalib gəlməyimiz Azərbaycan xalqına öz milli qürurunu, milli mənliliyini yenidən qaytara bildi. Dahi şəxsiyyət, möhtərəm cənab Prezidentimiz, Ali Baş Komandanımız bütün bu uğurun imzasını məhz özü atdı, özü çəkdi. Bütün Azərbaycan xalqı möhtərəm cənab Prezidentimizə öz dərin minnətdarlığını bildirir, biz də Ali Baş Komandanımıza dərin təşəkkürümüzü bildiririk. Bu sevincli günləri Azərbaycan xalqına yaşatdığı üçün, əlbəttə ki, sonsuz təşəkkürümüzü bildiririk və onun qarşısında baş əyirik.

Bu döyüşlərdə şəhid olan Azərbaycanın bütün igid, qeyrətli, qüdrətli oğullarının ruhu qarşısında baş əyirik. Düşməne çox sarsıdıcı zərbə vurdular və 10 illər sonra da düşmən özünə gələ bilməyəcəkdir.

Əlbəttə, biz daha güclü, daha qüdrətli olmalıyıq ki, daha güclü və daha qüdrətli Azərbaycan quraq. Çünki biz görürük ki, hələ də bizə qənim kəsilmiş və ikili standartdan çıxış edən bəzi dairələr də, daxildəki düşmənlərimiz də var. Amma biz güclü olsaq, bir olsaq, bir yumruq kimi birləşsək, bu qüvvələr Azərbaycana heç bir təsir edə

bilməzlər. Azərbaycan bəşər tarixində bundan sonra onilliklər, əsrlər keçsə də, cənab Prezidentimiz Azərbaycan xalqının tarixində əbədi sərkərdə, milli qəhrəman kimi hər zaman yaşayacaqdır. Qarabağ Azərbaycandır! Yaşasın cənab Prezidentimiz! Yaşasın müstəqil Azərbaycan! Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Cavid müəllim. Jalə Əliyeva. Jalə xanım, buyurun.

J.Əliyeva. Çox sağ olun. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar! Əsrə bərabər 44 günlük əzmlı mübarizəmizin nəticəsində işğal altındakı torpaqlarımızın ard-arda azad edilməsindən sonra 10 noyabr tarixində imzalanan üçtərəfli Bəyanat Azərbaycanın qəti qələbəsi, Ermənistanın isə tam məğlubiyyətidir. Bu üçtərəfli Bəyanat həm hərbi, həm siyasi, həm də diplomatik qələbəmiz deməkdir. Biz Laçını, Kəlbəcəri, Ağdamı döyüş olmadan, şəhid vermədən, qan axıdılmadan azad edirik. Bu bəyanatla Dağlıq Qarabağ statussuz qaldı, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü təmin edildi.

Xalq bu gün böyük bayram içərisindədir, xalq böyük xoşbəxtlik hissələri yaşayır, xalq Prezidentinə, ordusuna, əsgərinə minnətdardır. Şəhidlərinin ruhu qarşısında dualardadır. Bu gün Azərbaycanda xalq–ordu–Prezident vəhdəti özünün ən yüksək zirvəsindədir. İndi qarşıda bizi böyük işlər gözləyir, böyük vətənin ayrılmaz parçası olan cənnət Qarabağımıza tarixi simasını qaytaracağıq. Bu qədimiliyə sadıq qalaraq onu daha müasir, daha möhtəşəm layihələrlə bəzəyəcəyik. İnsanlarımız öz torpaqlarına, öz yurdlarına qayıdacaq, o torpaqlarda toy, bayramlar çalınacaq. Buna əminliyimiz təmdir.

Amma bu möhkəm əminliyi laxlatmaq əzmində olan, bu möhtəşəm qələbəyə kölgə salmaq istəyən, bütün

zamanlarda ağa qara deməkdən usanmayanlara da buradan səslənmək istəyirəm. İnsanları çaşdırmayın, həqiqətləri çarpdırmayın. 30 ildir əylən qəddimizi düzəltmişik, 30 ildir həsrətində olduğumuz xəbəri almışıq, 30 ildir gözü-müzün yollarda qaldığı torpaqlara qayıtmışıq. Azərbaycanın 30 illik işğalına birdəfəlik son qoyduq. Eşidirsinizmi? Etməyin, eləməyin, buraxın sevincimizi sona qədər yaşayaq, buraxın xoşbəxtliyimizi doya-doya dadaq. Biz gəlmişik, biz buradayıq, Şuşada, Füzulidə, Zəngilanda, Ağdamda, Ağdərədə, Qubadlıda, Cəbrayılda, Kəlbəcərdə, Xocalıda, Xocavənddə, Xankəndində, Laçındayıq. Eşidirsinizmi? Bu torpaqlarda artıq bizim, – bir daha səslənirəm, eşidirsinizmi, – Azərbaycanın 3 rəngli dövlət bayrağı dalğalanır və dalğalanacaq. Bax, budur əsas məsələ, budur əsas qələbə, qələbəmiz haqqımızdır.

Qarabağ artıq bizimdir. Qarabağı yenidən bizim edən Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevə şükranlarımız sonsuzdur. Cənab Prezident bu günlərdə xalqımızın Sizə səsləndiyi kimi səslənəcəyəm bu tribunadan. Qurucu, xilaskar, qalib sərkərdə, milli qəhrəman, xalq qəhrəmanı. Bəli, xalq Sizə bu titulları, bu adları veribdir artıq. Hər zaman bizimlə olun, cənab Prezident!

Sizi necə vəsf edirəm, sözlər acizdir, aciz.

Bu şücaət önündə baş əyirik bu gün biz.

Millətinlə baş-başa daim var ol, sən yaşa, əziz Prezidentimiz!

Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Jalə xanım. Zahid Oruc. Zahid müəllim, buyurun.

Z.Oruc. Hörmətli Sədr, hörmətli Məclis üzvləri. Bu gün Azərbaycan parlamenti müqəddəs Vətən Müharibəsində qələbəmizə həsr olunan bu tarixi iclasda milyonlarla

vətəndaşımızın iradəsini ifadə edərək 6 illik müharibədə 30 illik işğalda qalan torpaqlarımızın azad olunmasına, 44 gün ərzində işğala son qoyulmasına görə Ali Baş Komandanımıza, ordumuza və millət özü-özünə dualar edir. Bu, gerçəkdən də, yalnız güclü xalqların qazandığı haqdır. Silahlı Qüvvələrimizin Ali Baş Komandanı düşmənin komandanını məğlub edib. Müzəffər ordumuz onların silahlı qüvvələrini məğlub edib, fədakar millətimiz də erməni xalqını. Bu, parlamentdə bizim üçün zəfər görüşüdür. Bax, bu, Milli Məclisin də dövlətçilik tarixində qalacaq bir gündür.

Nəinki SSRİ dağılandan, son 100 ildə məğlubiyyətlərə görə təqvimimizdə Qələbə günü, milli qələbə günü olmayıb. O cümlədən bizim qələbə paradımız olmayıb. Biz qələbə üçün paradlar görmüşük. Amma əminik ki, indi ən böyük meydanlarımızda həm qələbə günümüz, həm də qələbə paradlarımız olacaq. Atatürk Hava Limanını keçib gedərkən böyük Mustafa Kamalın bir fotosu orada əks olunub. Yanındakı 3 sadə geyimli topçuya üzünü tutaraq söyləmişdi, mən Cümhuriyyəti bu kişilərlə qurdum.

İki gün öncə Ali Baş Komandanımız öz qalib əsgər və zabitləri ilə görüşərkən dedi: “Siz mənə güvənə bilərsiniz”. Bu söz müharibədə qələbəmizin, həm ordumuza onun münasibətinin, həm də silahsız, amma ordu qədər güclü olan xalqın ona güvəncinin ifadəsidir.

Biz bir az öncə, hörmətli Sədr, Sizin təklifinizlə saygı duruşunda olduq. Bu, 30 ildə verdiyimiz şəhidlər üçün deyil, bu, 100 ildə, bəlkə 200 ildə verdiyimiz şəhidlər üçündür. Bu, həm də ulu öndər qarşısında bizim bir vəfa borcumuz idi.

Biz bu gün zəfər görüşündəyik. Düşmən parlamentində isə əsl siyasi müharibə yaşanır. Onlar buna layiqdir. An-

caq biz millətimizi qələbəyə hazırlamalıyıq. Qarabağ idealımız idi. Bu, milləti birləşdirdi. Amma biz yeni iddialar, yeni hədəflər qoymalıyıq. Biz bilməliyik, düşmən saymasın ki, biz idealımıza çatandan sonra əlimizi əlimizin üstünə qoyacağıq. O üzdən gələcək hədəflərin seçiminə hər birimiz iştirak etməliyik. Bu qələbəni möhkəmləndirməliyik və Qarabağı yenidən qurandan sonra hamımız daha böyük Azərbaycan uğrunda səfərbər olmalıyıq. Millətimiz bu qələbədən böyüyüb, Ali Baş Komandan, əslində, bizim ələmimizdə yeni cümhuriyyət, yeni millət qurubdur. Bu, həm də bizim yeni müstəqillik qazanmağımız deməkdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Zəhid müəllim. Nəsim Məhəməliyev. Nəsim müəllim, buyurun.

N.Məhəməliyev. Sağ olun, Səhibə xanım. Hörmətli həmkarlar, mən də bütün bu təbriklərə qoşularaq Azərbaycan xalqını, başda Ali Baş Komandan olmaqla ordumuzu, Azərbaycansevərləri təbrik edirəm. Bu tarixi qələbə, doğrudan da, Azərbaycanın tarixinə qızıl hərflərlə yazılacaq, eyni zamanda, dünya hərbi tarixinə yeniliklər kimi düşəcək. Burada da, təbii ki, Azərbaycan xalqının adı xüsusi hərflərlə keçəcək.

Qələbəni şərtləndirən nəticələrlə bağlı çoxlu sayda kitablar, əsərlər yazılacaq, səbəbləri, nəticələri araşdırılacaq. Ancaq mən bir neçə məsələni sizin diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm.

Həyat göstərdi ki, ulu öndər Heydər Əliyevdən başlayaraq Azərbaycanın dövlət quruculuğunda, dövlət idarəetmə sistemində, iqtisadiyyatında, sosial sahədə, ordu quruculuğunda, eyni zamanda, konstitusion quruluşumuzda aparılan bütün işlər, siyasət bu gün özünü doğrultdu. Dünən biz Konstitusiya gününü qeyd elədik. Düşünürəm

ki, nə yaxşı ki 2009–2016-cı illərdə biz referendumla əsas qanuna müəyyən dəyişikliklər, əlavələr etmişdik. Çünki həyat göstərdi ki, cənab Prezident İlham Əliyevdən başqa Azərbaycanda ikinci bir şəxsiyyət bu problemin öhdəsindən gələ bilməzdi.

Düşünürəm ki, qələbəni şərtləndirən ikinci əsas səbəb 10 milyonluq Azərbaycan xalqının bir yumruq kimi Ali Baş Komandanın ətrafında birləşməsi idi. Xüsusi olaraq qeyd etmək istəyirəm ki, 100 il bundan əvvəl olduğu kimi, qardaş Türkiyənin siyasi və mənəvi dəstəyi Azərbaycana çox böyük dividendlər gətirdi və dostun, düşmənin kim olduğunu biz bir daha döyüş meydanında bildik.

Mən bir məsələyə xüsusi diqqət yetirmək istəyirəm. Əgər siz xronologiyaya fikir versəniz, Paşinyanın “bir qarış torpağı Azərbaycana verməyəcəyik”, “Dağlıq Qarabağ Ermənistandır, nöqtə”, ondan sonra “yeni müharibə, yeni ərazilər uğrunda” doktrina irəli sürməsi çox böyük geosiyasi təhlükəli oyunlardan xəbər verirdi. Mən Ali Baş Komandana xüsusi olaraq təşəkkür etmək istəyirəm ki, bu qlobal, təhlükəli geosiyasi oyunları Azərbaycanın üzərindən qaldırdı. Zamanında qəbul etdiyi qərarlar hesabına biz bu təhlükəni başa verdik və çox böyük nəticələr əldə elədik. Bu gün Ermənistan daxilindəki ictimai-siyasi proseslər göstərir ki, biz əzəli düşmənimizə əbədi qalib gəldik. Onlar 1990-cı illərin əvvəllərində Azərbaycanın yaşadığı eyni hissləri yaşayırlar. Mən təşəkkür edirəm ki, məğlub xalq...

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Anar İsgəndərov. Anar müəllim, buyurun.

A.İsgəndərov. Çox hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar və mətbuat işçiləri. Vətən Müharibəsindəki qələbə münasibəti ilə sizin hər birinizi təbrik edirəm. Əslində, sentyab-

rın 27-dən noyabrın 10-na qədər Azərbaycan xalqı nəyi mümkünə etdi. Etdiklərini yekunlaşdıraraq noyabrın 8-də Azərbaycanın dövlət başçısı, Ali Baş Komandan biz nə üçün qələbə çaldıq sualına cavabda aşağıdakı 4 cəhəti göstərirdi.

Dövlət başçısı birinci olaraq xalq və iqtidar birliyini irəli sürdü. Azərbaycan xalqı bir yumruq kimi birləşdi və həmin qələbəni əldə etdi. Dövlət başçısı 2-ci xarakterik xüsusiyyət kimi məsələnin tarixiliyini və hüquqi tərəfini irəli sürdü. Yəni Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra Azərbaycan tarixçilərinin qarşısında duran ən əsas məsələ Qarabağın tarixi Azərbaycan torpağı olmasını əsaslandırması idi. Xoşbəxtlikdən bu, əsaslandırıldı. Məsələnin tarixi tərəfi ilə yanaşı, hüquqi tərəfi əsaslandırıldı, təbii ki, dünyanın bütün hüquqi təşkilatlarında Qarabağın tarixi Azərbaycan torpağı olması ilə bağlı kifayət qədər sənədlər hazırlandı. Ancaq təəssüflər olsun ki, bu məsələdə tarixin, hüququn gücü yox, gücün hüququ özünü göstərdi.

Dövlət başçısı noyabrın 8-də Azərbaycanın qələbə çalmasının 3-cü səbəbi kimi Azərbaycan iqtisadiyyatını göstərdi. Bu güclü iqtisadiyyat olmasa idi, təbii, Azərbaycan ən müasir silahları əldə eləyə bilməzdi. Azərbaycanın iqtisadiyyatı, dünyanın da Azərbaycanı sevən və iqtisadi münasibətdə olan dövlətlərini məcbur etdi ki, onlar Azərbaycanla iqtisadi münasibətləri tənzimləsinlər.

Dövlət başçısı əsas olaraq, 4-cü faktor kimi ordu quruculuğunu göstərdi. Azərbaycan dövlət başçısı 17 il ərzində ordu quruculuğu ilə bağlı məsələni bir gün belə öz nəzarətindən kənara buraxmadı. Güclü ordu, ən müasir silahlar, vətənə inanan əsgər və əsgəri istiqamətləndirə bilən zabit və ən nəhayət, Ali Baş Komandan. Dövlət başçısının

noyabrın 8-də olan tarixi çıxışı may ayının 8-ni sıfırladı. O tarix ki, o tarix – mayın 8-i Azərbaycan tarixi üçün ən dəhşətli bir gün idisə, noyabrın 8-i Azərbaycan tarixinə şərəf gətirdi. Şuşa əgər 1918–1919-cu illərdə düşmən tapdağından azad olunmuşdusa da, sovet dönəmi, sovet dönəmindən əvvəlki dövərdə, sadəcə olaraq, de-fakto, de-yure sözləri işlənirdi. Ancaq bu gün...

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Vahid Əhmədov. Vahid müəllimdən sonra yuxarıkı cərgələrdən Eldəniz Səlimov. Xahiş edirəm, hazır olun. Vahid müəllim, buyurun.

V.Əhmədov. Çox sağ olun. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli mətbuat. İlk olaraq mən millətim, dövlətim, Azərbaycan Ordusunu, millət vəkillərini və xüsusən Azərbaycanın dövlət başçısı cənab İlham Əliyevi bu qələbə münasibəti ilə səmimi qəlbədən təbrik edirəm və işlərimizdə uğurlar arzu edirəm.

Azərbaycan 44 gün Vətən Müharibəsi apardı. Bu, belə baxanda, çox böyük tarix deyil. Amma 44 gündə 300-ə yaxın şəhəri, kəndi, qəsəbəni azad elədi və işğalçılardan təmizlədi. Artıq dünya mətbuatında dünya hərbi ekspertləri Azərbaycanın bu nailiyyətə necə nail olması barədə ciddi fikirlər irəli sürürlər, Azərbaycan Ordusu barədə çox müsbət fikirlər söyləyirlər. Nəhayət, Ermənistan ordusu buna dözmədi, 10 noyabrda cənab Prezidentə müəyyən xahişlər nəticəsində belə bir bəyanat imzalandı. Həmin bəyanat faktiki olaraq Ermənistan dövlətinin hərbi kapitulyasiyası idi. Bu, aydın, məlum idi. Bunu ermənilər özləri də inkar etmirlər və bu bəyanatda Ermənistanın faktiki olaraq ərazilərimizdən tamamilə çəkilməsi barədə hər şey öz əksini tapdı.

Bəyanatda bir sıra məsələlər var ki, bizim üçün çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu məsələlərdən biri cənab

Prezidentin dediyi kimi, status-kvonun, ümumiyyətlə, muxtariyyət məsələsinin bir daha tarixdə olmaması, bunun aradan götürülməsidir. Bu, bizim üçün çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Amma çox təəssüflər olsun ki, bəzi insanlar hələ də muxtariyyət barədə danışırlar. Dünən baxdım, Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Polad Bülbüloğlu hansısa muxtariyyətdən söhbət edir. Elə bil ki, Rusiyanın Xarici İşlər Naziri Lavrovu əvəz edir. Yəni belə insanlar artıq Azərbaycan siyasətində qala bilməzlər, özləri istefa verib getməlidirlər.

Cənab Prezidentin dediyi kimi, Azərbaycan heç vaxt heç bir muxtariyyətdən söhbət etməyəcək, heç bir muxtariyyət verilməyəcək. Cənab Prezidentin dediyi kimi: “Nə qədər mən Prezidentəm heç bir muxtariyyətdən söhbət gedə bilməz. Heç bir statusdan söhbət gedə bilməz”. Bəli, bütün dövlət məmurları bunu nəzərə almalıdır. Mən belə hesab edirəm ki, ümumiyyətlə, imzalanmış bu bəyanatda müsbət məqamlar çoxdur.

Burada bizimlə bu 44 gündə bir yerdə olduğu üçün Türkiyə dövlətinə, türk dövlətinin Cumhurbaşkanı Rəcəb Tayyib Ərdoğana, onun dövlət xadimlərinə, xüsusi ilə Pakistanın Baş naziri İmran Xana öz dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Həmişə Azərbaycanın dövlət başçısı ilə belə sıx əlaqədə olduqları üçün öz təşəkkürümü bildirirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Eldəniz Səlimov. Buyurun.

E.Səlimov. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri. Çox əlamətdar günlər, möhtəşəm tarixi anlar yaşayırıq. Sözlərlə ifadə etmək belə mümkün deyil. Belə ki, xalqımız, dövlətimiz 30 ilə yaxın bir dövrdə işğal altında olan torpaqlarımızın azad olunmasını və ölkəmizin ərəzi bütövlüyünün bərpa edilməsini, möhtəşəm qələbəni böyük qürur hissi ilə qeyd edir. Belə əlamətdar günləri bizə bəxş

etdiyinə görə, rəşadətli Azərbaycan Ordusuna, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı, qalib sərkərdə, möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevə rayonumuzun bütün ictimaiyyəti adından və şəxsən öz adımdan dərin təşəkkürümü bildirirəm.

Ümummilli liderimiz, ulu öndər Heydər Əliyevin “Azərbaycan dünyaya günəş kimi doğacaqdır” kəlamını möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyev şanlı ordumuzun 44 günlük zəfər yürüşü sayəsində işğal altında olan Qarabağda və ətraf ərazilərdə Azərbaycanın tarixi qələbəsini təmin etməklə həyata keçirdi. Cəmi 44 gün davam edən hərbi əməliyyatlar çərçivəsində nizami ordumuz tərəfindən faşist və terrorçu Ermənistanın cına-yətkar silahlı qüvvələri, demək olar ki, məhv edildi, düşmənin texnikası məhv edildi, canlı qüvvəsinə ciddi zərbə vuruldu. Ali Baş Komandanımızın qətiyyəti, ordumuzun rəşadəti, xalq-iqtidar birliyi məğlubedilməz erməni mifini darmadağın etdi, Qarabağ münaqişəsinin milli maraqlarımıza uyğun həllini təmin etdi. Ağır məğlubiyyətə uğrayan Ermənistan rəzil və miskincəsinə təslim oldu, 10 noyabr bəyanatına imza atmaqla, öz məğlubiyyətini etiraf etdi.

Ölkəmizin hər yerində olduğu kimi, təmsil olunduğum bölgədə də müzəffər ordumuzun şanlı qələbəsi və azad olunmuş tarixi torpaqlarımızda üçrəngli müqəddəs bayrağımızın dalğalanması böyük sevinc hissi ilə qarşılanır, qeyd olunur, hər evdə, hər ailədə böyük bayram əhvali-ruhiyyəsi hökm sürür. İnsanların sevinci hədsiz-hüduzsuzdur. Ali Baş Komandanın “Qarabağ bizimdir, Qarabağ Azərbaycandır!”, “Şuşasız Azərbaycan, Azərbaycansız Şuşa yoxdur”, “erməni əsgəri ölmək istəmirsə, rədd olsun Azərbaycan torpaqlarından” və digər tarixi ifadələri dillər əzbərinə çevrilərək xalqımızın dilindən düşmür. Əmin

olduğumu bildirirəm ki, qalib sərgərdəmiş, Ali Baş Komandanımız, müzəffər ordumuz tərəfindən...

Sədrlik edən. Çox sağ olun. İsa Həbibbəyli. İsa müəllim, buyurun.

İ.Həbibbəyli. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Ermənistan üzərində qazanılan bu qələbə çoxəsirlik Azərbaycan tarixinin ən şərəfli hadisəsi, ən böyük tarixi zəfəridir. Bu, qalib Ali Baş Komandanın, qəhrəman Azərbaycan Ordusunun və Azərbaycan xalqının birliyinin zəfəridir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan həm siyasi, ideoloji cəbhədə, həm informasiya müharibəsində, həm də hərbi təlimlərin strategiya və taktikasının müəyyənləşdirməsində çox böyük bacarıq və xüsusi istedad nümayiş elətdirdi. Dünya birliyi İlham müəllimin təmsalında XXI əsrin fərqli bir liderini yenidən kəşf etdi. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev özünü qalib Prezident, müzəffər Ali Baş Komandan kimi isbat etdi. Vətən Müharibəsində bu qələbə bizə nə verdi?

Birinci, ərazi bütövlüyümüz tam təmin olundu. İkinci, Dağlıq Qarabağda vaxtı ilə bolşeviklərin ermənilərin xətinə yaratdıqları qondarma muxtar vilayət statusu tarixdən silindi. Üçüncü, böyük Ermənistan, güclü erməni lobbisi haqqındakı mif darmadağın oldu. Dördüncü, Paşinyan rejimi və Dağlıq Qarabağın qondarma iqtidarı iflas etdi, təslimçilik aktına qol çəkdi, buna məcbur edildi. Beşinci, hesab edirəm ki, Azərbaycan xalqı birlik və həmrəyliyin əbədi olaraq əhəmiyyətini gördü və Azərbaycanda bu birlik əbədi olaraq bərqərar olacaqdır.

Tək millət, iki dövlət təmsalında Türkiyə–Azərbaycan birliyinin sarsılmazlığı dünya qarşısında nümayiş etdirildi.

Yeddinci, Naxçıvan Muxtar Respublikasına blokadanın qaldırılması istiqamətində atılan bu addım həm Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsinin inkişafına təminat verir, onu blokadadan çıxarır, həm də səkkizinci, Çindən, Azərbaycandan keçməklə Naxçıvana, Avropaya qədər İpək Yolunun yeni bir tarixi marşrutunu meydana qoyur.

Haradan baxsaq, böyük zəfərdir, tarixi hadisədir, Azərbaycan Prezidentinin böyük hünərini, şücaətini təsdiq edir. Təklif edirəm ki, 10 noyabr Azərbaycan...

Sədrlik edən. Sağ olun, İsa müəllim. Fazil Mustafa. Buyurun, Fazil müəllim.

F.Mustafa. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkili! İlk öncə mən, hörmətli xanım Sədr, Sizə təşəkkür eləmək istəyirəm ki, bir qızımızın obrazında onun duyğuları ilə Şuşanın işğaldan əvvəlki, işğal və işğaldan sonrakı dövründə bizə, millət vəkillərinə bu prosesin fərqləndirilməsini görməyə imkan yaratdınız.

İkinci, mən istəyirəm ilk öncə ölkə Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin uzaqgörən strateji düşüncəsi ilə bağlı bir neçə faktı qeyd eləyim. Birinci, xatırlayırsınızsa, Lələtəpə fəthindən sonra son 4 il ərzində Azərbaycan xalqını kiçik bir qələbədən böyük bir qələbəyə hazırlıq prosesinə yönləndirə bildi və insanlar inandılar ki, hər şey bir təpədən başlayır, ardınca bütün Qarabağın azad olunması mümkün olacaq.

İkinci, 2016-cı ildə Xudafərin su anbarı ilə bağlı İranla bağlanan sazişdə uzaqgörənlik göstərdi. Qısa müddətdən sonra öz təsdiqini tapdı. Üçüncü, biz noyabr ayında, artıq bu günlərdə parlament seçkisi keçirməli idik. Amma xatırlayırsınızsa, ötən ilin dekabrında alınan bu strateji əhəmiyyətli qərar Azərbaycanın həm pandemiya dövründə bu proseslərlə başının qatılmasına imkan tanımadı, həm də bu

gün müharibə aparmağımız üçün münbit bir şərait yaratdı. Bu da uzaqgörənliyin bir göstəricisi idi.

Nəhayət, Azərbaycanda Türk ordusu ilə təlimlərin keçirilməsi böyük cəsarət tələb eləyən bir qərar idi və məhz onun nəticəsi əhəmiyyətli xarakter daşdı ki, biz Qarabağı işğaldan azad edə bildik.

Tarixdə çox vaxt Fateh Sultan Mehmetə İstanbul fəthi, Ənvər Paşaya Trablis, Qərb fəthi, Nuru Paşaya Bakı fəthi deyirdilər. Mən hesab edirəm ki, bu gün Azərbaycan əsgəri böyük qəhrəmanlıq göstərdi, amma bu əsgərin başında məhz böyük bir komandir durduğuna, komutan olduğuna görə bu qəhrəmanlıq baş tutdu. Çox adlar səslənir, amma mən hesab edirəm ki, İlham Əliyev bu gün Azərbaycanda Qarabağ fəthi adını haqq etdi və bu adı Azərbaycan tarixində əbədi daşıyacaqdır.

Qaldı, Qarabağla bağlı bizim səfirimizin açıqlamalarına. Mən də o fikirlə razıyam, bir ay, iki ay yatandan sonra birdən ayılıblar ki, qələbə olub və elə bilirlər elə köhnə tezislər qüvvədədir. Artıq heç bir köhnə tezis qüvvədə deyil. Qarabağ Azərbaycandır və bundan sonra da Azərbaycan olacaqdır! Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Fəzail müəllim. Azay Quliyev. Azay müəllim, buyurun.

A.Quliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, əziz həmkarlar. Bu gün hamımız böyük qürur və fəxarət hissi ilə Azərbaycanın Ali Baş Komandanı, Azərbaycanın qəhrəman ordusu və Azərbaycan xalqının əldə etdiyi tarixi qələbəni qeyd edirik. Mən də bu münasibətlə başda müzəffər Ali Baş Komandan olmaqla bütün qəhrəman əsgərlərimizi, igid zabitlərimizi və mətin xalqımızı təbrik edirəm. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Ali Baş Komandanın dediyi kimi, bugünkü qələbənin əsas müəllifi

bizim şəhidlərdir. Onlar canı ilə, qanı ilə bu torpağı işğaldan azad etdilər.

Torpaqların işğaldan azad edilməsi müxtəlif cür ola bilərdi. Danışqlar yolu ilə, anlaşma yolu ilə. Bilirsiniz, bu qələbənin şirinliyi və gözəlliyi ondadır ki, bu torpaqlar Azərbaycanın qəhrəman ordusunun, Ali Baş Komandanın iradəsi və şücaəti ilə azad edildi. Azərbaycan xalqı haqqında yaradılan “Azərbaycan xalqı qalib gələ bilməz, döyüşə bilməz və torpaqlarını geri ala bilməz” yanlışlıqları və stereotipləri birdəfəlik aradan qaldırıldı. Azərbaycan xalqı, Azərbaycan əsgəri nəyə qadir olduğunu dünyaya göstərdi.

Azərbaycan dövləti, Azərbaycan Prezidenti bu müddətdə təkcə işğalçılarla müharibə və mübarizə aparmadı, eyni zamanda, dünyanın güc mərkəzləri ilə müharibə apardı. Onların Azərbaycana qarşı olan təzyiqlərini və təhdidlərini bir-bir zərərsizləşdirdi. Bu uğurun, bu qələbənin o qədər təfərrüatları, xüsusiyyətləri, o qədər mühüm komponentləri var ki, onu saatlarla, günlərlə, bəlkə də aylarla, illərlə danışmaq lazımdır. Ona görə də, əlbəttə, bu gün bizim əldə etdiyimiz qələbə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tam şəkildə təmin edir. 7 rayon və Dağlıq Qarabağ öz sahibinə qaytarıldı. Azərbaycanın qanunları, Azərbaycanın Konstitusiyası, Azərbaycanın şanlı bayrağı Azərbaycanın bütün ərazisində, Dağlıq Qarabağda və işğaldan azad edilmiş bütün ərazilərdə dalğalanır və Azərbaycanın legitim haqqı, bütövlükdə suverenliyi bu ərazidə tamamilə bərqərar oldu. Bundan sonra isə, əlbəttə ki, bizim əsas vəzifəmiz Qarabağı yenidən qurmaq, ətraf rayonları yenidən dirçəltmək və cənab Prezidentin dediyi kimi, həmin bölgəni dünyanın ən inkişaf etmiş bölgəsinə çevirməkdir. Əlbəttə, bu reallıqla bütün dünya barışır, qəbul edir və

Azərbaycan xalqının həyata keçirdiyi bu uğurlu zəfər yürüşünə, hesab edirəm ki, böyük bir hörmətlə, sayğı ilə yanaşır və yanaşmalıdır.

Mən bir daha Azərbaycan xalqını və Ali Baş Komandanı, Azərbaycan əsgərlərini təbrik edirəm və gələcək Qarabağ quruculuğunda uğurlar arzulayıram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Musa Qasımlı. Buyurun, Musa müəllim.

M.Qasımlı. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Milli Məclisin bu tarixi iclasında çıxış etmək çox qürurvericidir. İlk növbədə vətən uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizə uca yaradandan rəhmət diləyirəm. Tariximizdə mümkün olmayanı mümkün edən, bu qələbənin baş memarı olan Ali Baş Komandanımız, möhtərəm cənab Prezidentimiz İlham Əliyevə sonsuz minnətdarlığımı bildirirəm.

Bu qələbə təkcə torpaqlarımızın işğaldan azad edilib ərazi bütövlüyümüzün təmin edilməsi deyil. Bu qələbə “birləşmə”, “tanınma” və “status” məsələsinin tarixin zibilliyinə atılmasıdır. Bu qələbə qalib bir millətin doğrulmasıdır. Bu qələbə diplomatiyamızın, iqtisadiyyatımızın, səmərəli dövlət idarəçiliyimizin, millətimizin milli-mənəvi ruhunun yüksəlişi və dirçəlişi, qələbəsidir. Bu qələbə möhtərəm cənab Prezidentimiz tərəfindən xalqımızın qarşısında duran böyük geosiyasi və geoiktisadi bir layihənin pozulması və böyük bir məsələnin həllidir. Naxçıvana gedən dəmir yolunun açılması, oradan Türkiyəyə, İqdir və Qarsa, eyni zamanda, zaman gələcək Fars körfəzinə çıxacaq və Naxçıvan dünyanın nəqliyyat-kommunikasiya mərkəzlərindən biri olacaq. Bu, möhtərəm cənab Prezidentimizin böyük tarixi xidmətlərindən biridir.

Biz qələbədən danışıırıq. Mənə elə gəlir, bu qələbə bizə

nə verdidən əlavə, millətimizə hansı ibrət dərslərini verdi? Möhtərəm cənab Prezidentimiz göstərdi ki, biz nə zaman qələbəni qazandıq. Haqlı və güclü olanda, dövlət güclü olanda biz qələbə qazandıq. Deməli, minilliklər bundan sonrakı tariximizdə yaşayacaq nəsillərimiz möhtərəm cənab Prezidentimizin qoyduğu bu nümunəni öyrənməlidirlər, millətimiz və dövlətimiz daim güclü olmalıdır. Mən bir daha möhtərəm cənab Prezidentimizə, Ali Baş Komandanımıza minnətdarlığımı bildirirəm.

Sahibə xanım, sonda bir məsələni xüsusi vurğulamaq istəyirəm. Ağzının danışığını bilməyən səfir, məmur yerində otuzdurulmalıdır və dərhal vəzifəsindən azad edilməlidir. Bu qələbənin qazanılmasında dövlət başçısının dediyinə riayət etməlidir. Çünki onun sərəncamı ilə, fərmanı ilə təyin edilir. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Sabir Rüstəmxanlı. Sabir müəllim, buyurun.

S.Rüstəmxanlı. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli Məclis. Mən burada məndən əvvəl çıxış edən bütün dostlarımızın, deputat həmkarlarımin sevincini, təbriklərini, hiss və həyəcanlarını bölüşürəm. İndiyə qədər bütün televiziya çıxışlarımda, mətbuata verdiyim müsahibələrdə dediyim bir neçə şeyi təkrar etmək istəyirəm. Əslində, bu qələbənin əhəmiyyətini və taleyimizdə oynadığı rolu dərk etmək üçün, sadəcə, 2 ay bundan əvvəlki vəziyyətimizlə bu günü müqayisə etmək lazımdır. Başqa heç nəyə ehtiyac qalmır. Bu, təkcə 2 ordunun müharibəsi deyildi. Bu, iki ideologiyanın, iki dünyagörüşünün, iki əxlaqın, iki xalqın savaşı idi. Bu savaş göstərdi ki, Azərbaycan bu deyilənlərdən daha geniş, bütün parametrlər üzrə Ermənistandan çox-çox yüksəkdədir. Ermənistanın sərəncam hakimiyyətinin, sərəncam dövlət başçısının apardığı siyasətin nəticəsi

göz qabağındadır. Orada artıq bir millət yoxdur, bir tayfa, bir qəbilə, didişən və nə dediyini, nə istədiyini bilməyən kütlə var. Amma Azərbaycan bu gün qələbə sevinci yaşayır. Bu qələbənin, şübhəsiz, nəticəsi olaraq, mən dediyim bir şeyi də, təkrar etmək istəyirəm, burada gedən bu döyüşlərin bir qəhrəmanı var, o Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevdir. O, şübhəsiz, qəhrəmandır. Ona kömək edən, onun arxasında duran, bütün siyasət və diplomatiya meydanında ona dəstək verən bizim qardaş Türkiyənin də, başqa dövlətlərin də, Pakistanın da o mənəvi dəstəyi bir qəhrəmanlığa bərabərdir.

Mən bu savaşda 3 amilin ciddi rol oynadığını demək istəyirəm. Birincisi, Azərbaycanın son illərdə atdığı iqtisadi, diplomatik, siyasi addımların düzgünlüyü. İkincisi, iqtidar-müxalifət, xalq-ordu birliyi və bütün xalqın bir yumruğa dönməsi – bu, son dərəcə vacibdir. Üçüncüsü, Türkiyə–Azərbaycan qardaşlığının və Türkiyə ilə Azərbaycanın bir millət olmasının bütün dünyaya bəyan edilməsi və bu qardaşlığın tələb etdiyi bütün addımların atılması. Bu üç amilin üçü də son dərəcə vacibdir. Mən elə hesab edirəm ki, bu üç istiqamətin hamısı bizim bundan sonrakı həyatımızda davam etdirilməlidir.

Nəhayət, hesab edirəm, bu gün bayram sevincləri, təbii ki, yekunlaşır. Amma şübhəsiz, dastanlar yazılacaq, Qarabağ savaşı 10 illərlə təhlil olunacaq. Ancaq mənə, bu gün əsas işimiz Qarabağın bərpası və onun dünyada bir cənnət guşəsinə çevrilməsi...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Sabir müəllim. Etibar Əliyev. Etibar müəllim, buyurun.

E.Əliyev. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Hörmətli həmkarlar, ölkəmizin Prezidenti, müzəffər Ali Baş Ko-

mandanımız İlham Əliyev həm diplomatiya cəbhəsində, həm də döyüş meydanında böyük qələbənin universal uğur formulu yazdı. Qələbənin birinci formulu – Ali Baş Komandan 44 gün əsgərin yanında oldu. Qələbənin ikinci formulu – Azərbaycan xalqının əbədi birliyini yaratdı. Qələbənin üçüncü formulu – bayrağımız milli idektivliyimizin simvoluna çevrildi. Qələbənin dördüncü formulu – vətən müharibəsi günlərində müzəffər Ali Baş Komandanımızın optimist ovqatı uşaqdan tutmuş ahıl insanlara qədər hamıya ruh verdi. Qələbənin beşinci formulu – cənab Prezident təkbaşına informasiya müharibəsində qələbə çaldı, dünyada ictimai rəyi dəyişdirməyə nail oldu. Qələbənin altıncı formulu – gələcəkdə məğrur, savadlı insan yetişdirmək üçün yeni dəyərlər sistemi formalaşdı.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin çıxışları, müsahibələrinin çoxcildliyi çap olundu. Düşünürəm ki, 27 sentyabrdan 10 noyabra qədər Ali Baş Komandanımızın çıxışları xüsusi cild kimi çap olunmalı və geniş yayılmalıdır. Belə möhtəşəm çıxışlara hər b və diplomatiya tarixində həmişə istinadlar olacaq. Ondan biz və gələcək nəsillər bəhrələnəcəyik.

Çörçilin 1946-cı ildə söylədiyi məşhur Fulton nitqi indi də aktuallığını itirməyib. Həmin nitqdən: “Biz həmişə çalışmalıyıq ki, BMT-nin fəaliyyəti məhsuldar və real xarakter daşsın, görüntü xarakteri daşmasın. Bu təşkilat aktiv fəaliyyətdə olmalıdır, boşboğazlığın tribunasına çevrilməməlidir”.

Çörçil haqlı idi. Ermənistan BMT Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü il tarixli 4 qətnaməsini yerinə yetirmədi. Möhtərəm cənab Prezidentimiz və məğrur Azərbaycan əsgəri həmin qətnamələrin icrasına nail oldu. Bunu BMT-də

islahatlar da saymaq olar. Prezidentimizin “biz qara qızılı insan kapitalına çevirməliyik” fikri paradigma kimi hər zaman aktuallıq kəsb edir və edəcək. Bu fikir Qarabağımızı da əhatə edəcək. Biz bundan sonra qara qızılı-mızla yanaşı, qələbəmizi insan kapitalına çevirməliyik.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı davam edən silahlı təcavüzü Azərbaycanın təhsil infrastrukturuna çox ciddi ziyan vurmuşdur. Azərbaycan Respublikasının işğal olmuş ərazilərində 1500-dən çox təhsil müəssisəsi tamamilə məhv edilib. Doğma torpaqlarımızda Azərbaycan məktəbləri yeni nəfəslə fəaliyyətə başlayacaqdır. Azərbaycan məktəblərini, bağçalarını, tibb müəssisələrini, kitabxanaları, tarixi abidələri bərpa edəcəyik. “Sətsiz-hesabsız insan əzabları” deyilən anlayış var. Siz insanlarımızı bu əzablardan xilas etdiniz, cənab Prezident. Siz bizi qalib xalq etdiniz. Paradıqmalarınız isə dəyişməzdir. Qarabağ Azərbaycandır! Eşq olsun müzəffər Ali Baş Komandana...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Etibar müəllim. Cənab Prezidentin çıxışlarının, müsahibələrinin ayrıca nəşr kimi çap olunması təklifinizlə bağlı nəzərinizə çatdırım ki, artıq Milli Məclisdə kitabxananın təşəbbüsü ilə belə bir kitab hazırlanıb və çap olunub. Onun təqdimatı da keçiriləcək.

Adil müəllim, Siz çıxış etmək istəyirdiniz? Buyurun.

A.Əliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr və dəyərli millət vəkili. Bu gün tariximizdə qızıl hərflərlə yazılan hadisələrə şahidlik edirik. Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında şanlı ordumuz tərəfindən keçirilən uğurlu hərbi əməliyyatlar zamanı uzun illər işğal altında olan əzəli və əbədi torpaqlarımız düşmən işğalından azad edildi. Xalqımızın gözü aydın olsun!

Qələbə şanlı Azərbaycan tarixinin ən böyük hadisəsidir. Bu qələbə son 200 ildə qazanılmış ən böyük tarixi qələbədir. Bu qələbənin memarı Azərbaycan Respublikasının Prezidentidir. Dövlət başçısının apardığı bütün islahatlar yalnız qələbəyə fəxslənmişdi. Aparılan islahatlar öz uğurlu nəticəsini verdi. Qələbə bizimdir. Azərbaycan xalqı bir daha əmin oldu ki, dövlət başçısı nəyin nə vaxt edilməsini hər kəsdən yaxşı bilir.

Müharibədə qalib gəlməyimizdə qurulan diplomatik münasibətlərimizin çox böyük rolu oldu. Ölkəmizin Qoşulmama Hərəkətinə rəhbərlik etməsinə laqeyd yanaşanlar baş verən siyasi proseslərdə bunun əhəmiyyətini daha dərinləndirən dərk etdilər. Sırf bu hərəkətdə rəhbərlik etməyimizin nəticəsidir ki, BMT tərəfindən əleyhimizə qəbul edilməsi istənilən sənədlərin qarşısı qətiyyətlə alındı. Diplomatiya sahəsində qurulan əlaqələrin hesabına bir çox dövlətlər, başda qardaş Türkiyə, Pakistan, İsrail, Ukrayna, Gürcüstan olmaqla ərazi bütövlüyümüz uğrunda siyasi və mənəvi cəhətdən bizi dəstəklədilər. Ermənistanın beynəlxalq təşkilatları və xarici dövlətləri münaqişəyə cəlb etmək istəməsinə baxmayaraq, beynəlxalq aləm ya bizi dəstəklədi, ya da bu məsələdə ərazi bütövlüyümüzü tanıyaraq neytral qaldı.

Ordu quruculuğunda aparılan işlər qalibiyyətin əsasını təşkil etdi. Uzun illərdir ordu quruculuğuna ayrılan diqqət nəticəsində Azərbaycan əsgəri düşməyə sarsıdıcı zərbə vurdu. Əsgərimizin göstərdiyi şücaəti Ermənistanın media orqanları, rəhbər şəxsləri aşkar şəkildə etiraf etdilər ki, Azərbaycan əsgərinin qarşısında acizdirlər. Nəticədə təslim oldular. Ordumuzun döyüş əməliyyatlarında istifadə etdiyi texnikalar və döyüş texnikası beynəlxalq aləmi heyratlandırır. Ölkəmiz kifayət qədər innovativ ölkədir. Həmin in-

novasiyalardan hərbi bazamızı gücləndirmək məqsədi ilə istifadə olunması, şəxsi heyətin vətənpərvər ruh yüksəkliyi ilə yanaşı, bütün zəruri avadanlıq və vasitələrlə təchiz edilməsi müharibənin taleyinin həll edilməsində əsas amil oldu.

Ermənistan bu müharibədə itirdiklərini uzun illər bərpa edə bilməyəcək. Ermənistan rəhbərliyinin məğlub ölkə olaraq kapitulyasiyanı imzalaması, dövlət başçımızın dikte etdiyi şərtləri qəbul etməsi, işğaldan azad edilən torpaqlarımızla yanaşı, sülh yolu ilə alınan torpaqlarımız, Naxçıvan ərazisinə quru yolun açılması misli görünməmiş tarixi zəfərdir. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdən videolara baxdıqca görürük ki, düşmən tərəfi 28 ildə hər yeri talan edibdi. Hansı ki, sovet ordusu Varşavaya girəndə bir sıra salamat binalar qalmışdı. İşğaldan azad edilən ərazilərimizdə heç bir tikili qalmayıb. Necə ki, Cocuq Mərcanlıni qısa zamanda dirçəltдик, eləcə də işğaldan azad edilmiş ərazilərimiz tezliklə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin rəhbərliyi ilə gözəl rayonlara və şəhərlərə çevriləcəkdir.

2020-ci il 10 noyabr tarixi xalqımızın zəfər bayramıdır. Biz zəfər qazandıq. Bizim bu zəfərimiz Soçidə, Aşqabadda olan diplomatik zəfərlərimizin məntiqi yekunu idi. Ermənistanın timsalında bütün dünya bir daha başa düşdü ki, dövlət başçımızın “Qarabağ Azərbaycandır və nida” deyən dəmir iradəsi və bunu reallaşdıran dəmir yumruğu var. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Adil müəllim. Elman Nəsirov. Elman müəllim, buyurun.

E.Nəsirov. Hörmətli Sahibə xanım, dəyərli millət vəkili, əziz media nümayəndələri. Bu günlər sözün həqiqi mənasında tarixi günlərdir. Hesab edirəm ki, 8 noyabr Şuşanın azad olunması, 10 noyabr Ermənistanın kapitul-

yasiya aktını imzalaması, 13 noyabr isə tarixi qələbədən sonra parlamentin ilk iclası baxımından çox əlamətdardır.

Hörmətli Sahibə xanım, üzümü Sizə tutub deyirəm ki, bu gün Siz qalib dövlətin parlamentinin sədrisiniz. Bu gün bütün deputatlar qalib dövlətin parlamentinin millət vəkilləridir. Bu, çox şərəfli addır, çox şərəfli bir statusdur və bu tarixi qələbənin 3 qəhrəmanı var. Heç şübhəsiz ki, bunu həmkarlarımız da söylədi, xalqımız da bunu çox gözəl bilir, birinci qəhrəman Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevdir. Məhz onun atdığı addımlar, xüsusilə də iqtisadiyyatın gücləndirilməsi, müstəqil iqtisadiyyatın formalaşdırılması, güclü ordunun yaradılması, eyni zamanda, ölkəmizdə səfərbər olmuş cəmiyyət və vətəndaş həmrəyliyinin formalaşması, xalq-hakimiyyət birliyi, xalqın öz Prezidenti ətrafında monolit birlik nümayiş etdirməsi, bütün bunlar heç şübhəsiz ki, həlledici addımlar idi və bu qələbəni təmin etdi.

Ordumuz qəhrəmandır, şanlı qələbəyə imza atan ordumuzdur və sözün həqiqi mənasında, onlar xalüqələr yaratdılar. Biz hər bir zaman o şəhidlərimizə minnətdarıq. Onların qarşısında baş əyirik. Qazilərimizə hər zaman hörmətlə, izzətlə yanaşıırıq. Tarixi qələbəni bizə yaşatdılar.

Miqyasını bilmək üçün, sadəcə, bir misal gətirim. Qonşu Gürcüstan dövlətinin Cənubi Osetiya, Abxaziya problemi var. Heç həllində bir irəliləyiş, bir şərti, nə isə bir şey hiss edirsinizmi? Yoxdur bunlar. Moldovanın Dnestryanı problemi var, bizim problemlə yaşıd problemlərdir. Həllində heç bir addım atılmayıb. Fələstin–İsrail münaqişəsinin 70-dən çox yaşı var. Həllində heç bir əlamət görünmür. Bütün bunların fonunda da qələbəmizin əhəmiyyətini dərk edirik.

Sonunda, hörmətli Sədr, 2 təklifimi də səsəndirmək

istəyirəm. Çox istərdim, bu, mənim arzumdur ki, Şuşa şəhərinin ən yüksək nöqtələrindən birində bizim qalib əsgərimizə, xilaskar əsgərimizə bir heykəl qoyulsun. Onun monamenti ən yüksək bir nöqtədə qoyulsun. O, xilaskar əsgərdir.

Bu gün biz Bakı şəhərində parlament iclaslarını keçiririk, parlamentin binası Bakı şəhərindədir. İkinci arzum odur ki, çox istərdim, müəyyən vaxtda, məqamda imkan verən şərait daxilində biz parlamentin iclaslarını həm də Şuşa şəhərində keçirək. İşğaldan azad olunmuş torpaqlarımızla bağlı qanunları məhz həmin ərəzidə qəbul eləyək. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Elman müəllim. Qüdrət Həsənzadə. Qüdrət müəllim, buyurun.

Q.Həsənzadə. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar. Bu böyük qələbə münasibəti ilə Ali Baş Komandanı, hər birinizi, bütün xalqımızı ürəkdən təbrik edirəm. 1918-ci ildən sonra, doğrudan da, Azərbaycan xalqı ikinci böyük bir tarixi qələbəyə imza atır. Birinci dəfə biz türk qardaşlarımızın köməyi, Allah ruhunu şad eləsin, Nuru Paşanın ordusunun dəstəyi ilə Bakını işğaldan azad elədik. İndi yenə türk qardaşlarımızın mənəvi və siyasi dəstəyi ilə biz Qarabağı azad elədik.

Bu qələbənin əldə olunmasında, sözsüz ki, önəmli rol Azərbaycan Ordusu oynadı. Azərbaycan Ordusu dünyaya nəyi göstərdi? Göstərdi ki, biz bəzilərinin düşündüyü kimi geridə qalmış bir müsəlman ölkəsi deyilik. Azərbaycan müasir bir ordu qurub. Yəni bu xalqın potensialı bundan ibarətdir. Müasir texnologiyalara əsaslanan müasir silahlardan bacarıqla istifadə etməyə bacaran bir millətdir. İkincisi göstərdi ki, bu millət çətin vəziyyətdə bir yumruq kimi birləşə bilir. Bu da bizim xalqın mütəşəkkilliyini nümayiş etdirdi.

Üçüncü, doğrudan da, Azərbaycan Ermənistandan fərqli olaraq monoetnik respublika deyil. Çoxmillətli respublikayıq, burada çoxlu xalqların nümayəndələri, etnik qruplar yaşayır. Amma onlar öz torpaqları üçün necə vuruşdular, həyatlarını qurban verdilər. Yəni biz, doğrudan da, multikultural bir cəmiyyətik. Elə ermənilər də Azərbaycanda digər xalqlar kimi bir icma olaraq yaşaya bilərlər. Əgər bunu istəsələr.

Bizim ordumuz həm də onu göstərdi ki, Azərbaycan xalqı beynəlxalq qanunlara hörmət eləyən bir xalqdır. Ordumuz tərəfindən bir dənə də olsun beynəlxalq müharibə cinayəti törədilmədi. Biz bəzən artıq itki verdik, amma şəhərləri bombalamadıq, artilleriya atəsinə tutmadıq. Yəni çalışdıq ki, dinc insanlara ziyan vurmayaq. Xalqımız bununla da, doğrudan da, beynəlxalq birliyin hörmətini qazanmış oldu.

Mən bu parlamentin tribunasından, hörmətli Sahibə xanım, həm də bizim qonşu ölkələrə öz minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Müharibənin, döyüşlərin getdiyi qızğın vaxtlarda onlar bəyan elədilər ki, müharibə Azərbaycanın ərazisində gedir. Onlar Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa olunmasının vacibliyini söylədilər. Əlbəttə, bizim bəzi insanların gözləntiləri daha çox idi. Amma hesab edirəm ki, bunlar da yetərlidir. Buna görə biz onlara minnətdar olmalıyıq və minnətdarlığımızı bu tribunadan ifadə etməliyik.

Azərbaycan xalqı, Ali Baş Komandanın liderliyi, onun uzaqgörənliyi, onun strateji düşüncəsi ilə bu müharibəyə uzun müddət idi hazırlaşdı. Bu müharibənin nəticəsi olaraq ermənilər məğlub olduqlarını etiraf elədilər və Azərbaycan böyük bir tarixi qələbəyə imza atdı. Xalqımızı bir daha...

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Qüdrət müəllim. Hörmətli həmkarlar, biz məsələni kifayət qədər müzakirə etdik və artıq komissiya da müraciətin mətnini hazırlayıb. Bununla bağlı Əli müəllim məlumat verdi. Müraciəti oxumaq üçün mən hörmətli həmkarımız Nigar Arpadaraiyə söz vermək istəyirəm. Nigar xanım, buyurun.

N.Arpadarai. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevə və Azərbaycan xalqına Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Müraciəti:

Zati-aliləri möhtərəm cənab Prezident!

Əziz Azərbaycan xalqı!

Son 100 ildən artıq dövrdə Azərbaycan xalqı “böyük Ermənistan” yaratmaq xülyasına düşmüş erməni şovinst dairələrinin etnik təmizləmə, soyqırım və işğalçılıq siyasətinin fəlakətli nəticələrini mütəmadi yaşamağa məcbur olmuşdur. Mərhələ-mərhələ həyata keçirilən bu siyasət ötən əsrin əvvəllərində Cənubi Qafqazda yüz minlərcə azərbaycanlının və digər xalqların nümayəndələrinin etnik və dini mənsəbiyyətinə görə qətlə yetirilməsinə gətirib çıxarmışdır.

Çar Rusiyasının süqutunun ardınca keçmiş İrəvan xanlığının (sonrakı İrəvan quberniyasının) ərazisində erməni dövləti yaradılmışdır. Ermənistanda və Azərbaycanda sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra bolşevik rejiminin əli ilə Azərbaycan torpaqlarının daha bir hissəsi, o cümlədən Qərbi Zəngəzur, Dərələyəz mahalı, Qazax qəzasının dağlıq hissəsi və digər yerlər Ermənistana verilmiş, nəticədə onun ərazisi 9 min kvadrat-kilometrdən 29,8 min kvadrat-kilometrə çatdırılmışdır.

Ermənistan ərazisində qalan, ata-baba torpaqlarında elliklə yaşayan yüz minlərcə azərbaycanlıya muxtariyyət verilmədiyi halda, Azərbaycan ərazisində sayı onlardan

dəfələrlə az olan ermənilər üçün 1923-cü ildə qondarma “Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti” təşkil edilmişdir. Beləliklə, erməni şovinistlərinin Azərbaycana qarşı gələcək ərazi iddiaları üçün meydan açılmış, Cənubi Qafqazda baş verəcək yeni faciələrin əsası qoyulmuşdur. 1948–1953-cü illərin zorakı deportasiyaları nəticəsində Ermənistan SSR-dən yarım milyona yaxın azərbaycanlı qovulmuş, onların bütün əmlakı talan edilmişdir.

1991-ci ildə Sovet İttifaqının süqutundan sonra geniş miqyas almış işğalçılıq müharibəsinin gedişində Azərbaycan Respublikası ərazisinin 20 faizi, yəni Dağlıq Qarabağ bölgəsi və onun ətrafındakı 7 rayon – Laçın, Kəlbəcər, Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl, Qubadlı, Zəngilan rayonları Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunmuşdur. 20 mindən çox azərbaycanlı qətlə yetirilmiş, on minlərcə soydaşımız yaralanmış və əlil olmuşdur. Ermənistan ərazisindən və Azərbaycanın işğal edilmiş bölgəsindən 1 milyondan çox azərbaycanlı qovulub didərgin salınmışdır.

İşğalçılıq müharibəsi zamanı erməni şovinistləri azərbaycanlı əhaliyə qarşı bir sıra soyqırım cinayətləri törətmişlər. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Xocalı şəhərində əsrin ən dəhşətli faciələrindən biri baş vermişdir. Soyqırım aktı nəticəsində 613 nəfər dinc azərbaycanlı milli mənsubiyyətinə görə vəhşicəsinə qətlə yetirilmiş, 487 nəfər şikəst edilmiş, 1275 sakin girov götürülərək amansız işgəncələrə məruz qalmışdır. Girov götürülənlərdən 150 nəfərin, o cümlədən 68 qadının və 26 uşağın taleyi bu günədək məlum deyildir.

Ermənistan Respublikasının etnik təmizləmə, soyqırım və işğalçılıq siyasətinə qarşı müqavimət cəbhəsi 1993-cü ilin iyun ayında böyük siyasi və dövlət xadimi, Azər-

baycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra təşkil edilmişdir. Ordu quruculuğu və silahlı qüvvələrin möhkəmləndirilməsi sahəsində görülmüş düşünülmüş tədbirlər Ermənistan hərbi birləşmələrinə ağır zərbələr endirməyə və işğal altında olan bəzi əraziləri, o cümlədən Füzuli rayonunun strateji əhəmiyyət daşıyan Horadiz qəsəbəsini azad etməyə imkan vermişdir. Azərbaycanla silah dili ilə danışmağın daha mümkün olmadığını görən Ermənistan Respublikası 1994-cü ilin mayında atəşkəs imzalamığa məcbur olmuşdur.

Beləliklə, Ermənistan–Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin dinc yolla aradan qaldırılması üçün mötəbər beynəlxalq təşkilatların köməyi ilə aparılan danışıqlara əlverişli şərait yaranmış, həmin təşkilatların qəbul etdikləri sənədlər münaqişənin nizama salınmasının hüquqi bazasının ayrılmaz hissəsini təşkil etmişdir.

BMT Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü ildə qəbul etdiyi 822, 853, 874 və 884 nömrəli qətnamələrdə, eləcə də BMT Baş Məclisinin 2008-ci ildə qəbul etdiyi 62/243 nömrəli qətnamədə Azərbaycan Respublikasının suverenliyi, ərazi bütövlüyü və sərhədlərinin toxunulmazlığı birmənalı şəkildə təsdiqlənmiş və Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal etdikləri Azərbaycan ərazilərindən dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılması tələb edilmişdir. Avropa Parlamentinin, Avropa Şurası Parlament Assambleyasının, İslam Əməkdaşlığı Təşkilatının, Qoşulmama Hərəkatının, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin və digər mötəbər beynəlxalq qurumların müxtəlif illərdə qəbul etdikləri sənədlərdə də Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal olunmuş bütün ərazilərdən çıxarılması tələb edilmiş, yurdlarından didərgin düşmüş şəxslərin öz torpaqlarına geri dönməsi hüququ təsdiq edilmişdir.

Münaqişənin nizama salınması üçün vasitəçilik səyləri göstərən ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr ölkələrinin, yəni Amerika Birləşmiş Ştatlarının, Rusiyanın və Fransanın dövlət başçıları dəfələrlə bəyan etmişlər ki, status-kvo qəbul edilməzdir, dəyişməlidir və məsələ tezliklə öz həllini tapmalıdır. Həmsədrlərin irəli sürdüyü və Azərbaycan tərəfindən qəbul edilmiş Madrid prinsipləri də münaqişənin nizama salınmasına yönəlmişdir. Ümumiyyətlə, uzun illər boyu aparılan danışıqlarda Azərbaycan tərəfi daim təmkinli davranaraq, sülh prosesinə sadıqlıq nümayiş etdirmiş, işğalın aradan qaldırılmasına, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün bərpasına, didərgin düşmüş soydaşlarımızın doğma yurdlarına qayıtmasına hər hansı şəkildə kömək göstərə biləcək bütün təkliflərə anlayışla yanaşmışdır.

Təəssüf ki, münaqişənin həll edilməsi üçün göstərilən beynəlxalq səylər Ermənistanın qeyri-konstruktiv və pozucu mövqeyi üzündən heç bir səmərə verməmişdir. Bu dövlətin rəhbərliyi cəzasız qalmasından, bölgədə sülh və sabitlik yaradılmasında marağı olmayan xarici qüvvələrin dəstəyindən istifadə edərək, aparılan danışıqlar prosesini pozmaq və Azərbaycan torpaqlarının işğalını əbədləşdirmək üçün müntəzəm cəhdlər göstərmişdir.

2016-cı ilin aprel ayının əvvəllərində Ermənistan silahlı qüvvələrinin törətdiyi təxribat sülh prosesinə ciddi zərbə vurmuşdur. Azərbaycanın ön mövqelərinin və cəbhə xətti boyunca yerləşən yaşayış məntəqələrinin güclü artilleriya atəşinə tutulması nəticəsində 2 nəfər dinc sakin həlak olmuş, 10 nəfər yaralanmışdır. Azərbaycan Silahlı Qüvvələri əhalinin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün cavab tədbirləri görməyə məcbur olmuşlar. Dörd gün davam edən döyüşlər Azərbaycan Ordusunun qələbəsi ilə başa çatmışdır.

Təəssüf ki, 2016-cı ilin aprel döyüşlərindən dərs almayan Ermənistan rəhbərliyi pozuculuq hərəkətlərindən əl çəkməmişdir. 2018-ci ilin aprelində Ermənistanda baş verən “məxməri” inqilabdan və hakimiyyət dəyişikliyinə sonra Azərbaycana qarşı təxribatlar daha geniş vüsət almışdır.

Ermənistan rəsmiləri öz bəyanatları və davranışları ilə sübut etmişlər ki, bu dövlət nəinki işğal altında olan əraziləri qaytarmağa hazırlaşmır, əksinə, Azərbaycanın yeni ərazilərini işğal etmək niyyəti güdür. Dağlıq Qarabağda yaradılmış qondarma rejimin başçısının Şuşada “andiçmə” mərasiminin keçirilməsi, oyuncaq qurumun “parlamentinin” Şuşaya köçürülməsi, işğal olunmuş ərazilərə Ermənistandan yeni yol çəkilməsi, qanunsuz məskunlaşdırma siyasətinin genişləndirilməsi, danışıqların formatını dəyişdirməyə cəhdlər göstərilməsi, danışıqları davam etdirmək üçün Azərbaycan qarşısında üzdənirəq “7 şərt” qoyulması, Ermənistanın dövlət başçısının irəli sürdüyü “Qarabağ Ermənistandır və nöqtə”, Ermənistan müdafiə nazirinin səsləndirdiyi “yeni ərazilər üçün yeni müharibə” iddiaları işğalçı dövlətin rəhbərliyinin əsl niyyətlərini ortaya qoymuşdur.

Bu məsuliyyətsiz davranış və bəyanatlara beynəlxalq təşkilatlar, eləcə də işğalçı sülhə sövq etməli olan Minsk qrupunun həmsədr ölkələri tərəfindən heç bir münasibət bildirilməməsi Ermənistan Respublikasının daha çox əl-qol açmasına gətirib çıxarmışdır. 2020-ci il iyulun 12-də Ermənistan silahlı qüvvələri atəşkəsi kobudcasına pozaraq, cəbhə xəttindən uzaqlarda, dövlət sərhədinin Tovuz rayonu istiqamətində Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin mövqelərini artilleriya atəşinə tutmağa başlamışlar.

İriçaplı toplardan, raket qurğularından, müxtəlif növ

atıcı silahlardan və zirehli texnikadan istifadə edən Ermənistan silahlı qüvvələrinin həmlələri iyulun 16-dək davam etmişdir. Düşmənin silahlı təcavüzünün qarşısını almaq üçün Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin həyata keçirdiyi cəza tədbirləri nəticəsində işğalçıların müxtəlif təyinatlı hərbi texnikası, döyüş vasitələri, komanda məntəqəsi, müdafiənin dərinliyindəki ehtiyatları və yüzlərcə canlı qüvvəsi məhv edilmişdir. Azərbaycanın yeni ərazilərini işğal etmək üçün düşmənin göstərdiyi bütün cəhdlərin qarşısı qətiyyətlə alınmışdır.

2020-ci ilin avqustun 23-də Azərbaycan və Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan Respublikasının Goranboy rayonu istiqamətində təmas xəttində Ermənistan silahlı qüvvələrinin diversiya-kəşfiyyat qrupu təxribat törətməyə cəhd etmişdir. Azərbaycan silahlı qüvvələrinin bölmələri tərəfindən görülmən qəti tədbirlər nəticəsində təxribatın qarşısı alınmış, təxribat qrupunun başçısı yaxalanmışdır.

Son illərdə Azərbaycan Ordusundan aldığı qüvvətli zərbələrdən lazımi nəticələr çıxarmayan Ermənistan rəhbərliyi 2020-ci il sentyabrın 27-də növbəti planlaşdırılmış təxribata əl atmışdır. İşğalçı ölkənin silahlı qüvvələri müxtəlif növ silahlardan, o cümlədən ağır artilleriyadan istifadə edərək Azərbaycanın yaşayış məntəqələrini və hərbi mövqelərimizi bir neçə istiqamətdən atəşə tutmuşlar. Mülki əhali və hərbi qulluqçular arasında həlak olan və yaralananlar olmuşdur. Qeyd edilməlidir ki, Ermənistanın bu hücumu işğalçı ölkənin hərbi və siyasi rəhbərliyinin beynəlxalq hüquqa qarşı saymazıyana münasibətinin növbəti təzahürü, Azərbaycanla aparılan sülh danışıqlarını pozaraq münaqişəni öz xeyrinə birdəfəlik həll etmək niyyətinin yeni ifadəsi olmuşdur.

Düşmənin hücumunun cavabında Azərbaycan Res-

publikası BMT-nin Nizamnaməsinə uyğun özünümüdafiə hüququndan istifadə edərək, təcavüzkarı sülhə məcbur etmək məqsədi ilə əks-hücum əməliyyatına başlamışdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu 44 gün davam edən əməliyyat gedində möhtəşəm qələbələr əldə edərək dünya hərbi tarixinə yeni şanlı səhifələr yazmışdır. Silahlı Qüvvələrimizin kompleks inkişafı və modernləşdirilməsi ilə bağlı son 17 ildə həyata keçirilən hərbi siyasətin səmərəliliyi döyüş meydanında təcəssümünü tapmışdır.

Düşmənin uzun illər ərzində qurduğu, keçilməz hesab edilən müdafiə xətləri yarılmış, Ermənistanın hava hücumundan müdafiə sistemi və hərbi hava qüvvələri sıradan çıxarılmışdır. İşğalçı qüvvələrə ağır zərbələr endirilmiş, onların çoxlu sayda canlı qüvvəsi və hərbi texnikası məhv edilmişdir. Ölkəmizin işğal altında olan ərazisinin böyük bir hissəsi, o cümlədən Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan, Qubadlı rayonları, Şuşa şəhəri, Hadrut qəsəbəsi, ümumən 300-ə yaxın yaşayış məntəqəsi düşmən tapdağından azad edilmişdir.

Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin böyük sərkərdəlik məharəti ilə idarə etdiyi Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin zəfər yürüşü siyasi müstəvidə qazanılan qələbə ilə başa çatmışdır. Azərbaycan Ordusu qarşısında duruş gətirə bilməyəcəyini, iflasa məhkum olduğunu dərk edən düşmən məğlubiyyətini etiraf edərək diz çökmüşdür.

2020-ci il noyabrın 10-da Azərbaycan, Rusiya prezidentlərinin və Ermənistan baş nazirinin imzaladıqları üçtərəfli bəyanat 30 ildən artıq davam edən münaqişəyə, Azərbaycan torpaqlarının işğalına son qoymuş, Cənubi Qafqaz bölgəsinin gələcək inkişafına yönələn fəaliyyətin

yeni formatını təqdim etmişdir. Bəyanatın müddəalarına uyğun olaraq, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi zonasında atəşin və bütün hərbi əməliyyatların dayandırılması elan edilmişdir. Bu il dekabrın 1-dək Kəlbəcər, Ağdam və Laçın rayonları mərhələ-mərhələ Azərbaycan Respublikasına qaytarılacaqdır.

Dağlıq Qarabağda təmas xətti və Laçın dəhlizi boyu 5 il müddətinə Rusiya Federasiyasının sülhməramlı kontingenti yerləşdirilir. Atəşkəsə nəzarət üzrə sülhməramlı mərkəz yaradılır və bu mərkəzdə Rusiya və Türkiyə hərbi qulluqçularının birgə fəaliyyəti nəzərdə tutulur. Laçın dəhlizi üzrə yeni hərəkət marşrutunun inşası planı müəyyən ediləcəkdir.

Daxili məcburi köçkünlər və qaçqınlar Dağlıq Qarabağın ərazisinə və ətraf rayonlara BMT-nin Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığı Ofisinin nəzarəti altında qayıdacaqlar. Hərbi əsirlərin, girovların və digər saxlanılan şəxslərin, habelə cəsədlərin mübadiləsi həyata keçiriləcəkdir.

Bölgədə bütün iqtisadi və nəqliyyat əlaqələri bərpa edilir. Ermənistan Respublikası vətəndaşların, nəqliyyat vasitələrinin və yüklərin hər iki istiqamətdə maneəsiz hərəkətinin təşkili məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının qərb rayonları ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqəsinin təhlükəsizliyinə zəmanət verir. Tərəflərin razılığı əsasında Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə Azərbaycanın qərb rayonlarını birləşdirən yeni nəqliyyat kommunikasiyalarının inşası təmin ediləcəkdir.

Tarixi əhəmiyyət daşıyan bu bəyanat çoxillik münaqişə və müharibədə Azərbaycan xalqının şanlı qələbəsini təcəssüm etdirir. Tarixi ədalət öz yerini tutur, Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü bərpa olunur.

Bu möhtəşəm qələbəyə görə, möhtərəm cənab Prezi-

dent, Sizə sonsuz minnətdarlığımızı bildiririk. Sizin uzaq-görən rəhbərliyiniz ilə Azərbaycan Respublikasının böyük iqtisadi potensialı yaradılmış, müasir hərbi nəzəriyyəsinin və praktikasının tələblərinə cavab verən güclü Azərbaycan Silahlı Qüvvələri qurulmuşdur. Sizin dəmir iradəiniz, sarsılmaz əzminiz və lider qətiyyətiniz sayəsində həm döyüş meydanında, həm də danışıqlar masasında parlaq nailiyyət qazanılmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevə Ermənistan–Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsini beynəlxalq hüquq normaları və prinsipləri əsasında başa çatdırmaqda, tarixi düşməne qarşı əsrlik mübarizədə məğlubiyyət sindromunu aradan qaldırmaqda öz inamı, hörməti, məhəbbəti və dəstəyi ilə kömək etmiş əziz xalqımız, sizi böyük Qələbə münasibəti ilə ürəkdən təbrik edirik.

Biz inanırıq ki, uzun illər ərzində ölkəmizin müstəqilliyi və təhlükəsizliyi üçün böyük təhdid mənbəyi olmuş Dağlıq Qarabağ probleminin həlli ilə Azərbaycan Respublikası daha yüksək sürətlə inkişaf edərək, qüdrətli dünya dövlətlərindən birinə çevriləcəkdir. Biz bu yolda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev başda olmaqla xalqımıza yeni-yeni uğurlar arzulayırıq.

Eşq olsun Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevə!

Eşq olsun müzəffər Azərbaycan Ordusuna!

Yaşasın Azərbaycan xalqı!

Qarabağ Azərbaycandır! (*Alqışlar.*)

Sədrlik edən. Nigar xanım, çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, siz Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevə və

Azərbaycan xalqına Milli Məclisin Müraciətini dinlədiniz.
Necə baxırsınız, Müraciəti səsə qoya bilərik?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Onda xahiş edirəm, Müraciətin qəbul edilməsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.10 dəq.)
Lehinə	88
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	88
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin, xahiş edirəm.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Müraciət qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bununla da bizim iclasımız başa çatdı. Hamıya təşəkkür edirəm. Növbəti iclasın vaxtı haqqında sizə məlumat veriləcək. Sağ olun.

EDİLMƏMİŞ ÇIXIŞLARIN MƏTNLƏRİ

13 noyabr 2020-ci il

Musa Quliyev. Tarixi, qürurlu, şərəfli günlər yaşayırıq! Xalqımızın qalibiyyət sərkərdəsi, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəşadətli milli ordumuz torpaqlarımızı işğaldan azad etmiş, ərazi bütövlüyümüz təmin edilmişdir!

Xalqımızı uzun illərdir sıxan, əzən məğlubiyyət kompleksini zəfər coşqusu ilə əvəz olunmuşdur. Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev tarixin gedişini dəyişən bu 44 gün ərzində müxtəlif cəbhələrdə misli görünməmiş fərdi qəhrəmanlıq, sərkərdə qətiyyəti, diplomat çevikliyi, rəhbər müdrikliyi nümayiş etdirdi. Torpaqlarımız bir-birinin ardınca işğaldan azad edildikcə, cənab Prezidentin müjdə xəbərləri çıxışları, müraciətləri ordumuzun qələbə əzmini daha da yüksəltdi, xalqı dəmir yumruq kimi birləşdirdi.

Bizə bu xoşbəxt günləri bəxş etdiyinizə görə Sizə minnətdarlığımız və şükranlığımız sonsuzdur, cənab Prezident! Təkcə Qarabağı deyil, həm də milli qürurumuzu, şərəfimizi qaytardınız, cənab Ali Baş Komandan!

Xoşbəxtik ki, 200 ildir bizi sıxan, əzən torpaq itkisi acısından, məğlubiyyət kompleksindən qurtardıq! Mənəvi itkilərimizi də bərpa etdik, 44 gün davam edən zəfər yürüşü bizi məğlub xalqdan qalib xalqa çevirdi. Bir daha dünyaya sübut etdik ki, Azərbaycanın mübarizəsi haqq işidir, ədalətli mübarizədir.

Bu 44 gündə bəlkə də cənab Ali Baş Komandan 44 saat dinclik, istirahət bilmədi, hərbi, siyasi, diplomatik cəbhədə öz xalqının əsl lideri kimi döyüşdü, şəxsi qəhrəmanlıq

nümunəsi göstərdi.

Daha Qarabağda düşmən ordusu yoxdur, təmas xətti yoxdur, status-quo yoxdur, status da yoxdur, Azərbaycan Respublikasının qanunları var, üçrəngli bayrağımız müqəddəs torpağımızda dalğalanır.

Naxçıvan qəriblikdən qurtardı, türk dünyasının coğrafi tamlığı bərpa edildi. Zəngəzur koridorunun genişlənməyi günün də yaxında olduğuna inanıram.

İndi ölkəmizdə hamı sevinir, biri-birini təbrik edir, göz aydınlığı verir. Məncə, ən çox sevinən isə şəhidlərimizin ruhlarıdır, onların qanları yerdə qalmadı. İndi ümummillî lider Heydər Əliyevin ruhu şaddır, onun arzusu çiçək açdı, vəsiyyəti yerinə yetirildi.

Şuşanın işğaldan azad edilməsi günü, bu xoş müjdəni xalqa elan etməzdən öncə Ali Baş Komandanın Fəxri Xiyabanı ziyarət etməsi və azadlıq müjdəsini Şəhidlər Xiyabanından səsləndirməsi həm də bir rəmzi mənə daşıyır! Bu tarixi bir qələbədir, dövlətçilik tariximizə qızıl hərflərlə yazılan böyük zəfərdir.

Bu zəfərin, bu qələbənin qəhrəmanı müzəffər Azərbaycan Ordusu və onun Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevdir! Qələbəmiz mübarək, zəfərimiz düşərli olsun!

Sonda iki təklif irəli sürmək istəyirəm. 10 noyabr Milli Zəfər Günü kimi bayram elan olunsun.

Qarabağdakı ən yüksək zirvələrin biri İlham Əliyev zirvəsi, yaxud Fətəh İlham zirvəsi adlandırılınsın.

Ülvi Quliyev. Müstəqil dövlətçilik tariximizdə ən qürurlu günləri yaşayırıq. Bu, mübaligəsiz belədir. 32 il idi ki, hər bir azərbaycanlı, hər bir Azərbaycan vətəndaşı, hər birimiz öz içimizdə, qəlbimizdə natamamlıq hissini yaşayırdıq. Ən azından, bizim nəsil bu hissi yaşayırdı. Özümüz-özümüzü qınayırdıq, özümüz-özümüzü günahlan-

dırırdıq. Qarabağdan danışanda, bir-birimizin gözüne dik baxa bilmirdik. Təskinliyimiz ondan ibarət olurdu ki, biz müharibəni uduzmamışıq, 1-ci Qarabağ savaşını uduzmuşuq. O savaşda verdiyimiz şəhidlərimizin ruhu bizi rahat buraxmırdı. Onlara görə qisas hissi, işğal altında qalan torpaqlarımız hər birimizi mənən boğurdu. Milyona yaxın soydaşımıza öz Vətənimizdə məcburi köçkün deyərək müraciət edirdik. Bunun da acısını yaşayırdıq. Bu da hər birimizi daxilən sıxırdı.

Torpaqlarımızı işğaldan azad edəcəyimizə inamın sönməsinə imkan verməsək də, Qarabağsız yaşadığımız hər ötən gün, hər ötən onillik ümidlərimizi xəyalə çevirirdi. Özümüzü onunla sakitləşdirirdik ki, işğalçı Ermənistan birinci savaşda tək olmayıb, havadarı, yaxud havadarları olub. Amma düşmən indi də tək deyildi. 30 il əvvəlkindən daha güclü idi. Havadarları da qat-qat çox idi.

Sentyabrın 27-də başlayan 44 günlük Vətən Müharibəsi dediklərimin sübutudur. Bu müharibə cəmiyyətimizi düşündürən bir çox suallara cavab verdi. Danışığın 30 ilə yaxın müddətə uzanmasının səbəblərinə, ermənilərin imitasiya oyunlarına nədən göz yumulduğuna, ermənilərlə yanaşı, status-kvonun daha kimlərin marağına xidmət etdiyinə aydınlıq gətirdi. Hər birimiz şahidi olduq ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasının məlum 4 qətnaməsinin icrasının təmin edilməsində işğalçı Ermənistanla yanaşı, çoxları maraqlı deyilmiş. Bu acı reallığı hər birimiz gördük. Tam əminliklə deyirəm ki, 44 günlük Vətən Müharibəsi olmasaydı, bu qətnamələr daha çox onilliklər ərzində, bundan sonra da kağız üzərində qalacaqdı. Xalqımızı, gələcək nəsilləri ümitsiz və əlacsız perspektiv gözləyirdi.

Vətən Müharibəsi günlərində cənab Prezident xalqımıza dəfələrlə müraciət etdi. Hər müraciətində çox-çox dövlət

başçılarının bacarmadığı, cəsarət etmədiyi şəkildə, xalqla açıq və səmimi danışdı. Hərbi uğurlarımıza hansı xarici siyasi təzyiq və təhdidlərin mane olduğunu cəsarətlə dedi. Bu mənzərə təkcə hərbi döyüş meydanında baş vermirdi. İnformasiya savaşında da eyni vəziyyət idi. Düşmən burada da tək deyildi. Hətta demokratik dünyanı təmsil edən media qurumlarının əksəriyyəti işğalçı Ermənistana açıq şəkildə informasiya dəstəyi verirdi. Onlar ermənilərdən məzlum, təqib olunan, guya öz torpağından qovulan toplum imici formalaşıdırırdı. Baxmayaraq ki, haqq və tarixi ədalət, beynəlxalq hüquq Azərbaycanın tərəfindədir.

Düşmənin silahlı birləşmələri qarşısında cənab İlham Əliyevin qurub-yaratdığı, sərkərdəsi olduğu müzəffər ordumuz hansı ürəklə dayanmışdısa, informasiya savaşının önündə cənab Prezidentin şəxsən özü eyni mərdlik və iradə ilə dayanırdı.

Düşmən öz xoşu ilə bir qarış torpağımızı da qaytarmaq fikrində deyildi. Çünki dəmir yumruğun, qətiyyətli Ali Baş Komandan iradəsinin, haqq savaşına çıxan ordunun, ümumxalq birliyinin hansı güc demək olduğunu indiyədək görməmişdi.

28 il ərzində beynəlxalq təşkilatların və vasitəçi dövlətlərin edə bilmədiyini və ya etmədiyini, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında ordumuz 44 gün ərzində edə bildi, tarixi ədaləti və beynəlxalq hüququ faktiki təkbaşına, döyüş meydanında təmin etdi.

Tarixi qələbəmiz Azərbaycan dövlətinin ortaya qoyduğu hərbi gücün, Prezident və xalq birliyinin nəticəsidir. Müharibə günlərində ilk növbədə qardaş Türkiyənin verdiyi siyasi və mənəvi dəstəyin tarixi əhəmiyyəti danılmazdır. Bu, əsl qardaşlıq nümunəsidir.

30 ildən sonra natamamlıq kompleksindən qurtulduq.

Qanla, amansız döyüşlə geri aldığımız Şuşa qalası, işğaldan azad olunan torpaqlarımız bundan sonra bütün dünyanı məcbur edəcək ki, milli qürur hissimizə hörmətlə yanaşsın. Yaşadığımız bu tarixi günlər bütün şəhidlərimizin qisas günləri idi. Allah onlara rəhmət eləsin, xalqımıza və doğmalarına səbr versin. Yaralı həmvətənlərimizə uca Tanrıdan şəfa diləyirəm.

Prezidentimiz, Ali Baş Komandanımız cənab İlham Əliyev 17 il bundan əvvəl xalqımıza verdiyi sözə böyük rəhbər və qalib sərkərdə kimi əməl etdi. O, həm də bir oğul olaraq ulu öndərimiz Heydər Əliyevin vəsiyyətini yerinə yetirdi. Belə bir şərəfli ömür hər övlada, hər rəhbərə nəsib olmur. Allah ulu öndərimizə rəhmət eləsin, ruhunu şad etsin.

Tanrı Prezidentimizə, xalqımıza, ordumuza hər zaman yar olsun, Azərbaycanı sevnələri və ona xidmət edənləri qorusun!

Sadiq Qurbanov. Bir anını belə heç vaxt unutmayacağımız inanılmaz 44 gün yaşadığ. Bıçaq sümüyə dirənmişdi. Azərbaycan Ordusu öz ərazilərimizi işğaldan azad etmək üçün əks-hücuma başladı. Bu hərəkət bəlli bir nöqtəyədək gəldi və nəticə əldə olundu. Şanlı ordumuz sözün əsl mənasında qəhrəmanlıq salnaməsi yazdı. Millət olaraq bir öldük, min dirildik! Üzərimizdən böyük bir ləkə silindi! Bu ucalığı, bu şərəfi, bu qüruru bizə yaşadan şəhid və qazilərimizə, qəhrəman əsgər və zabitlərimizə, təbii ki, bütün bu zəfərlərin memarı olan Ali Baş Komandanımıza əbədi minnət borcumuz var.

10 noyabrda Azərbaycan, Rusiya prezidentlərinin və Ermənistanın baş nazirinin imzaladıqları razılaşdırma sənədi Azərbaycanın böyük qələbəsinin təsdiqidir. Biz ölkəmizin ərazi bütövlüyünü təmin etdik. 30 ilə yaxındır

bəlli səbəblərdən bizə meydan oxuyan düşmən qarşımızda diz çökdü! İşğal altındakı torpaqların təxminən yarısını cəmi 40 gün ərzində Azərbaycan Ordusu azad etdi. Şuşada Azərbaycan bayrağı dalğalanır! Torpaqlarımızın qalan hissəsindən də düşmən hazırda çəkilməkdədir. Milyonlarla vətəndaşımız böyük qayıdışın həyəcanını yaşayır.

Artıq öz doğma yurd-yuvalarından qaçqın düşmüş bütün vətəndaşlarımız azad olunmuş torpaqlarına geri dönəcəklər və həmin ərazilərdə üçrəngli bayrağımız dalğalanacaq, Azərbaycanın qanunları icra ediləcək, milli valyutamız dövriyyəyə buraxılacaq. Qarabağımıza heç bir status verilməyəcək. Bütöv bir Qarabağ var ki, o da digər rayonlarımız kimi Azərbaycanın tərkibində olan ayrılmaz ərazimizdir. Uzun illərdən sonra millətimiz ilk dəfə olaraq Şəhidlər Xiyabanına başı dik axın edir! Bu qədər möhtəşəm uğurları eyni vaxtda bizə bəxş edən Tanrımıza, Prezidentimizə və əsgərimizə necə minnətdar olmayaq!

İmzalanmış üçtərəfli bəyanatda bəzi prinsipial məsələlərə toxunulmasına görə məyus olan vətəndaşlarımıza demək istəyirəm ki, hər bir məsələ Azərbaycan Prezidenti tərəfindən ölçülüb-biçilib, narahatlığa heç bir əsas yoxdur. Eyni zamanda, nəzərə almalıyıq ki, əvvəla, Rusiya 1990-cı illərdəkindən fərqli olaraq bu əməliyyatlar dönməində səmimiyyətini və digər vasitəçi dövlətlərdən, Ermənistanın aşkar-gizli havadarlarından fərqli olaraq neytrallığını qorumaqla Azərbaycanın səmimi dostu olduğunu və bizimlə strateji müttəfiqlik münasibətlərində olmaq istəyini ortaya qoydu. Eyni zamanda, bölgəyə azsaylı sülhyaradıcı rus kontingentinin gəlməsi heç bir halda Rusiyanın Azərbaycanda yenidən hərbi baza yaratması kimi qiymətləndirilməməlidir. Bu, sadəcə olaraq, Türkiyə hərbciləri ilə birlikdə məhdud sayda sülhməramlı hərbcilərdən ibarət ola-

caq. Bir vacib məqamı da xüsusilə qeyd etməliyik ki, bölgədəki sülhün qarantı təkcə Rusiya deyil, qardaş Türkiyəmiz də olacaq.

Bu sənəd Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin edir. Bir sıra texniki məsələlərin həlli isə artıq təfərrüatdır. Təsadüfi deyil ki, həm Prezident İlham Əliyev, həm də qardaş Türkiyə dövlətinin rəhbərləri imzalanmış sənədi Azərbaycanın qəti qələbəsi, Ermənistanın təslim olması kimi qiymətləndirdilər. Bundan sonra narahatlığı bir kənara buraxıb, bəzi məsələlərin aydınlaşmasını zamanın ixtiyarına buraxmaq ən doğrusu olar. Unutmamalıyıq ki, dayanıqlı sülhə aparan yol müharibədən daha çətinidir. Təmkinimizi və birliyimizi pozmamalıyıq. Biz yumruq kimi birləşmişik! Biz torpaqımıza qayıdırıq! Biz Naxçıvana dəhliz əldə edirik! Biz Kəlbəcərə, “İstisu” bulağına gedəcəyik! Biz Şərurdan öz maşınımızla Şuşaya gəlib, Cıdır düzündə yallı gedəcəyik. Daha nə olsun?! Düşünməyə dəyər.

Sahib Aliyev. Bu gün Azərbaycan parlamentarizmi tarixində heç vaxt unudulmayacaq bir torpantı keçirilir. Çünki bu gün bizim burada gündəliyimizdə bir məsələ var, o da 2020-ci il sentyabrın 27-də başlayıb noyabrın 10-da işğalçı Ermənistanın təslimçilik aktı ilə bitən Vətən savaşındakı böyük qələbəmizdir.

10 noyabr anlaşımasıyla ofsaytda qalan bəlli güclərin təsiri altında olan, tapşırıqlarını yerinə yetirən, üstəlik də bu gün məğlub Paşinyanın timsalında həm öz keçmişlərini, həm də gələcəklərini görən siyasətbazların, populistlərin, bir də bəzi aşırı maksimalistlərin dodaq büzmələrini nəzərə almasaq, qələbəmizə içindəki istəklər prizmasından yox, beynəlxalq vəziyyəti, normaları, dövlətinin gücünü, marağını dəqiq qiymətləndirərək yanaşan hər bir azərbaycanlı

necə bir uğura imza atdığımızın yəqin yaxşı fərqiindədir.

Daha informasiyalılar isə onun da yaxşı fərqiindəirlər ki, bu qələbənin qazanılmasında müstəsna xidməti olan Ali Baş Komandanımız çox böyük təzyiqlərə sinə gərdi. O, ön xətdə düşmənlə əlbəyaxa vuruşan əsgərlərimizdən də qat-qat artıq risklərə getdi. Getdi və müzəffər sərkərdə kimi əbədi olaraq adını tarixə yazdırdı. Həm də tək cə yazdırmadı, tarixin 200 illik axarını da dəyişdirdi.

İşğalçıların arxasında kimlərin durduğunu göz önünə gətirib də təəssüflə deməliyik ki, bu dünya onların dünyasıydı. Amma onların dünyasında, onlara hərtərəfli dəstək verən güclərin beynəlxalq koyukturanı müəyyənləşdirdiyi dünyada, obrazlı desək, dünyanı başlarına dar edərək təslimçilik aktı imzalattırıldı.

Mənə elə gəlir ki, bu qədər təzyiqlər və risklərin fonunda cənab İlham Əliyevi elə qoruyan da, hifz və müzəffər edən də həməən o getdiyi böyük riskin arxasındakı hislər – ölçüyəsığmaz vətənpərvərlik, xalqına, kökünə bağlılıq və necə olursa-olsun ata vəsiyyətinə əməl etməyə çalışan oğul fədakarlığıdır. Çünki əsl, içdən gələn, yüksək konsentrasiyalı hiss özü güc olmaqla yanaşı, həm də zirehdir.

Cənab Prezident işğalçını cəzalandırmaq vaxtını bir qrossmeyster uzaqgörənliyi və zərgər dəqiqliyi ilə hesabladığı kimi, haçan və harada dayanmalı idik sə, o zamanda, o yerdə də dayanmağı da eyni uzaqgörənlik və dəqiqliklə müəyyənləşdirə bildi. Bu, tək cə mənim yox, dünyanın əksər siyasətçi və ekspertlərinin, hətta bizə qərəzlərini gizlətməyənlərin də fikridir.

Ayrılan vaxtın məhdudluğunu nəzərə alaraq, qələbəmizin bizə vəd etdiyi siyasi, iqtisadi, strateji və geosiyasi dividəntləri bir yana qoyub, sadəcə, onun mənəvi tərəfi üzərində dayanmaq istəyirəm. Onu demək istəyirəm ki,

ruhları qarşısında baş əydiyim şəhidlərimiz, qəhrəman hərbcilərimiz öz canları-qanları, hünərləri hesabına təkcə işğal altındakı torpağımızı geri qaytarmadılar, həm də qəddimizi dikəltdilər, yaralanmış qürurumuza məlhəm çilədilər, sığal çəkдилər! İndi bu regionda, elə bütün dünyada da kimsə bizə yuxarıdan aşağı baxa bilməz, daha dəqiqi buna haqları çatmaz!

Orasını da deməliyik ki, bu, təkcə Azərbaycanın, sınaq günlərində bizə öz siyasi və mənəvi dəstəyini əsirgəməyən Türkiyəmizin, Pakistanın digər dostlarımızın qələbəsi deyil, beynəlxalq normaların, beynəlxalq hüququn ayaqlar altına salınıb tapdanmasını qəbul etməyən bütün dövlətlərin, xalqların və toplumların qələbəsidir.

Bu, bir ibrət dərslərdir! Bizim verdiyimiz bu dərslə hər kəs gördü ki, arxanda kimlərin dayanmasından asılı olmayaraq naxələflik, nankorluq etmək, başqasının torpağını ələ keçirmək, qüruru ilə oynamaq olmaz!

Bu, bir görkdür ki, təkcə böyük dövlətlər deyil, özünün statistik göstəricilərinə görə onların sırasında yer almayan Azərbaycan kimisi də qarşısına qoyduğu, çoxlarına mümkün görünən məqsədə çatmağa, güc tətbiqi ilə yolundan azanı yoluna gətirə, danışıqlar stolu arxasına əyləşdirə bilər.

Bu o vaxt olur ki, oturmuş dövlət var və onun başında böyük lider durur. Bunu o dövlət edir ki, onun ordusu qüdrətli, özünün yenilməz ruhu ilə xalqı böyükdür. Bax, biz o böyük xalqıq. Yaşasın Azərbaycan xalqı! Yaşasın Azərbaycan dövləti! Yaşasın Azərbaycan Ordusu! Yaşasın Ali Baş Komandanımız!

Bəhruz Məhərrəmov. Əvvəlcə başda müzəffər Prezidentimiz olmaqla xalqımızı, ordumuzu, habelə, Sahibə xanım, Siz başda olmaqla parlamentarilərimizi təbrik edirəm, uğurlarımızın davamlı olmasını diləyirəm.

Azərbaycan Ordusu cənab Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə şanlı zəfər qazandı. Son iki əsrdə buna bənzər qələbəmizi xatırlamıram. Bizim həmişə birliyimiz olub, amma biz dövlət–xalq–ordu birliyini heç vaxt bu səviyyədə nümayiş etdirə bilməmişdik. 44 gün ərzində bir yumruq kimi birləşə bildik və uğurumuz göz önündədir. Bu uğurun memarına – Prezident İlham Əliyevə və Azərbaycan əsgərinə hələ uzun illər təşəkkür və minnət borcu ilə yaşayacağıq.

Lakin bu gün daxilimizdə bəzi qüvvələr, o qüvvələr ki müharibənin başlanmayacağını iddia edir, xalqın ruhunu əzirdilər, indi Azərbaycanın qələbəsinə, Azərbaycan xalqının diktə edən tərəfə çevrilməsinə, qalib müzəffər xalq olmasına dözə bilmir. Onlar bu gün Ermənistanın kapitulyasiya sənədini bir faciə kimi qəbul edirlər. Bilmirəm, bəlkə də bu, elə onlar üçün faciədir.

Sual yaranır. Bu sənəddə anlaşılmayacaq nə var? 9 maddəlik bir sənəddə yazıla biləcək, qısa məzmunlu ifadə ediləcək nə varsa, hamısı ehtiva olunub.

Bizi nə maraqlandırır? Ərazi bütövlüyü və Dağlıq Qarabağın sonrakı taleyi. Bu sənəddə və cənab Prezidentin çıxışında da hər şey gün kimi ortadadır. Status olmayacaq, ərazi bütövlüyümüz isə 100 faiz təmin olunur, daha nədir istəyiniz? Sülhməramlı missiya və hərbi baza arasında fərqi müəyyən etmək niyə belə çətindir?

Bilirsiz, bu, bizim milli məsələmizdir, bunu hakimiyyət uğrunda mübarizə alətinə çevirmək hansı siyasi əxlaqa sığır? Xalqın zəfəri, şəhidin qanı üzərindən oyun qurmağa sizə kim ixtiyar verib? Axı, baş verənləri müşahidə edib, bu xalqın İlham Əliyev şəxsiyyəti ətrafında birləşdiyini, tam mənada sonadək onun arxasında dayandığını görmək çətindirmi?

Bu gün bizim deyəcəyimiz yalnız bir şey var, yaşasın müzəffər Ali Baş Komandan, yaşasın Azərbaycan Ordusu, var olsun xalqımız.

S.Möhbaliyev. Mən ilk öncə ölkə Prezidenti, Ali Baş Komandan başda olmaqla şanlı müzəffər ordumuzu və xalqımızı müqəddəs tarixi qələbə münasibəti ilə təbrik edirəm. Təbii olaraq, Ali Baş Komandanımızın qətiyyəti, ordumuzun rəşadəti, xalq-iqtidar birliyi Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin milli maraqlarımıza uyğun həllini təmin edir. Azərbaycan Ordusu 30 ilə yaxın bir dövrdə işğal altında olan torpaqlarımızı erməni işğalçılarından azad etməklə Azərbaycan xalqının yenilməzliyini, cəsarətini bütün dünyaya nümayiş etdirdi.

Noyabrın 10-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev, Rusiya Federasiyasının Prezidenti cənab Vladimir Putin və Ermənistan Respublikasının baş naziri Nikol Paşinyanın imzaladıqları bəyanatla Azərbaycanın qələbəsini rəsmiləşdirdilər. Bu isə Ermənistan Respublikasının qeyd-şərtsiz kapitulyasiyası deməkdir. Artıq prosesdə diktə edən tərəf Azərbaycandır.

Qələbənin qazanılması ölkə Prezidentinin dünyada gədən inkişafa yaradıcı münasibəti və bundan ustalıqla istifadə etməsi, hərbi sahəsində fəvqəl novatorluğu, silahlı qüvvələrimizin yeni texnologiyalara yiyələnməsi və fasiləsiz müasir silahlarla təchizatı istiqamətində həyata keçirdiyi təşkilati işlərin nəticəsidir.

Bu gün çox çətin, gücün beynəlxalq qanunlardan üstün olduğu, ədalətsizliyin ədaləti arxa plana keçirdiyi mürəkkəb bir şəraitdə Azərbaycan Ordusu əsl möcüzə göstərdi. Şanlı Azərbaycan Ordusunun Ermənistan ordusuna vurduğu zərbələr nəticəsində düşmənin hərbi texnikası tam məhv edildi, canlı qüvvəsinə ciddi zərbə vuruldu. Ermə-

nistan ordusu artıq vahid komandanlığı olmayan, müqavimət qabiliyyətini itirmiş, başıpozuq dəstələrə çevrildi. Böyük güclərin təsirinə mətanətlə sinə gərən Azərbaycan Prezidenti dəmir iradəsini nümayiş etdirərək, xalq və iqtidar birliyinə arxalanmaqla xalqın mənafeyini bütün təzyiqlərdən üstün tutaraq heç bir gücə güzəştə getmədi. Apardığımız haqq, azadlıq müharibəsi, nəhayət, Ermənistanın biabırçı məğlubiyyəti ilə başa çatdı.

Qələbəmizin qazanılmasında ordumuzun göstərdiyi şücaətlərlə yanaşı, qardaş Türkiyənin və onun prezidenti çox hörmətli Rəcəb Tayyib Ərdoğan başda olmaqla hökumət üzvləri tərəfindən müharibənin başladığı gündən Azərbaycan xalqının yanında olduqlarını, açıq şəkildə Azərbaycanın haqq işini müdafiə etdiklərini bildirmələri də öz müsbət təsirini göstərdi. Mən fürsətdən istifadə edib, dost və qardaş Türkiyə xalqına və onun bütün rəhbərlərinə öz minnətdarlığımı bu tribunadan bildirmək istəyirəm. Artıq qardaş Türkiyə Azərbaycana mənəvi dəstək verməklə yanaşı, bu ağır problemin həllinin birbaşa iştirakçısına çevrildi. Atəşkəsə nəzarət üzrə yaradılacaq sülhməramlı mərkəzdə Türkiyə və Rusiya hərbi qulluqçuları birgə iştirak edəcəkdir.

Eyni zamanda, Azərbaycanın ədalətli davasında haqqın, ədalətin yanında olduqları üçün qardaş Pakistan xalqına, onun Baş nazirinə və İsrail dövlətinə də minnətdarlıq bildirirəm.

Azərbaycan Ordusunun qazandığı möhtəşəm qələbə münasibəti ilə Ali Baş Komandan başda olmaqla bütün ordumuzu təbrik edirəm. Hesab edirəm ki, bu qələbə Azərbaycan xalqının tarixinə qızıl hərflərlə düşəcəkdir.

Mən də Azərbaycan Ordusunun qazandığı şanlı qələbə münasibəti ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali

Baş Komandan cənab İlham Əliyevə Milli Məclis tərəfindən müraciətin qəbul edilməsini dəstəkləyir və bundan sonra da hər zaman onun yanında olacağımı bildirirəm.

Yaşasın Azərbaycan!

Yaşasın Azərbaycan Ordusu!

Qarabağ Azərbaycandır!

Ceyhun Məmmədov. Bu gün ölkəmiz tarixinin ən şanlı, şərəfli, qürurlu günlərindən birini yaşayır. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyətli iradəsi, yüksək əzmi, uzaqgörən siyasəti nəticəsində 27 sentyabrdan başlayan 44 gün davam edən müharibədə şanlı Azərbaycan Ordusu dünyaya qüdrətini, gücünü sübut etdi, qısa vaxtda Ermənistan ordusunu darmadağın edərək torpaqlarımızı azad etdi. Bu, Azərbaycanın hərbi və diplomatik qələbəsidir. Azərbaycan gücünü həm hərbi meydanında, həm də danışıqlar masasında göstərərək yeni tarix yazdı.

Bu şanlı qələbədə dövlət-xalq birliyi ciddi rol oynadı. Hər bir Azərbaycan vətəndaşı yaşından, cinsindən, milli, siyasi, dini mənsubiyyətindən asılı olmayaraq ölkə başçımızın, ordumuzun ətrafında yumruq kimi birləşdi. Hər kəs xidmət etdiyi sahədə müəlləh əsgər oldu.

Bu gün bir çox dünya ölkələrində baş verən münaqişələrə nəzər saldıqda bir çoxunun hələ öz həllini tapmadığının və ya hələ davam etdiyinin şahidi oluruq. Keçmiş sovet məkanındakı münaqişələrin bir çoxunun həlli perspektivləri hələ də görünür.

Əgər bir müddət bundan əvvəl dost və qardaş ölkə Türkiyənin münaqişənin tənzimlənməsində iştirakı ilə bağlı təkliflər səsləndisə, indi artıq Türkiyə münaqişənin tənzimlənməsində aktiv rol alıb. Bu, Azərbaycanın növbəti böyük diplomatik uğurudur.

Bu gün ulu öndər Heydər Əliyevin, vətənimizin ərazi

bütövlüyü, müstəqilliyi uğrunda canlarından keçən igid oğul və qızlarımızın, dünyadan Qarabağ nisgili ilə köçən vətəndaşlarımızın ruhu şaddır. O torpaqların hər qarışında şəhidlərimizin qanı var. Biz artıq başımız dik, alnımız açıq gəzə bilirik. Çünki gələcək nəsillərə bütöv Azərbaycan əmanət edəcəyik. Eşq olsun Ali Baş Komandana! Eşq olsun Azərbaycan xalqına! Eşq olsun Azərbaycan Ordusuna!

Könül Nurullayeva. Həmkarlarım tərəfindən bu gün səsləndirilən dəyərli fikirlərə və təbriklərə qoşularaq, sizinlə mövzu müstəvisində mülahizələrimi və qələbə təbrikimi bölüşmək istərdim.

10 noyabr müstəqil Azərbaycanımızın ən şanlı zəfər günü kimi tarixə yazıldı! Cəmi 45 gün ərzində müzəffər Azərbaycan Ordusu I Qarabağ müharibəsində işğal edilmiş 300-ə yaxın kəndimizi, 5 şəhərimizi, 4 qəsəbəmizi və çoxsaylı strateji yüksəkliklərimizi, o cümlədən Qarabağın mirvarisi olan Şuşa şəhərimizi işğaldan azad etdi, güc və əzmkarlığını dünyaya təsbitlədi. Şanlı ordumuzun döyüş meydanında qazandığı şücaətəkar uğuru Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyev diplomatik müstəvidə imzalanan, Azərbaycanın tam qalibiyyətini, Ermənistanın isə kapitulyasiyasını təsdiqləyən birgə bəyanat vasitəsilə uzaqgörən siyasi reallığa çevirməyi məharətlə bacardı.

Bu qələbə özünü azərbaycanlı hesab edən və bu çətin günlərdə dinindən, dilindən, əqidəsindən asılı olmayaraq yumruq kimi həmrəylik nümayiş etdirən, ürəyi vətənlə döyünən 50 milyona yaxın soydaşımızın, uzaqgörən və əzmkar dövlət başçımızın qələbəsidir. Bu qələbə polad ruhlu ordumuzun və əsgərlərimizin zəfər qələbəsidir, şəhidlərimizin bizə əmanətidir, şəhid analarının haqqı, düşmən terrorunun qurbanı olan günahsız insanlarımızın qisasıdır. Bu gün zəfər sevincini bizə yaşatmaq üçün vətəni

uğrunda canından keçmiş və ən ali zirvəyə ucalmış bütün şəhidlərimizə Allahdan sonsuz rəhmət diləyirəm, bu gün onların ruhu rahat uyuyur!

Tezliklə Ağdam, Laçın və Kəlbəcər həsrətinə də son qoyulacaq, 30 illik vətən həsrəti ilə yaşayan 1 milyona yaxın məcburi köçkün və qaçqın həmvətənlərimiz öz doğma ata-baba yurdlarına qayıdacaq, erməni vandalları tərəfindən dağıdılan hər bir abidəmiz, dini ocaqlarımız, evlərimiz, ərazilərimiz yenidən qurulacaq, bərpa ediləcək, torpaqlarımızda vəhşilik törədən, əliyalın əhalimizi qətlə yetirən və təbii ehtiyatlarımızı qanunsuz istismar edən şəxslər isə beynəlxalq qanun qarşısında layiqli cəzasını alacaq. Bir neçə gün öncə Şuşada eşidilən azan səsi kimi, tezliklə Qarabağın dörd bir guşəsinə azan səsləri yayılacaq, Qarabağ şikəstəsi oxunacaq, Qarabağımıza üçrəngli Azərbaycan bayrağı sancılacaqdır!

Azərbaycan tarix yazdı, regionda yeni siyasi reallıq və güc yaratdı. Tarixi zəfərimiz mübarək olsun, dəyərli həmkarlarım və əziz həmvətənlərim!